

Slutrapport

Ekonomiskt stöd till utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har utvärderats med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå).

Brå publicerar ett urval av slutrapporterna på myndighetens webbplats för att sprida kunskap om goda exempel och hjälpa andra aktörer i deras brottsförebyggande arbete. Det här är en sådan rapport.

För sakuppgifter och slutsatser i dessa rapporter står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på bra.se/erfarenhetsbank

Utvärderad med stöd från: **brå**

Rätt Kurva

Utvärdering av arbetet med Rätt Kurva

Johannes Lunneblad

Anna-Lena Borg

Nils Hammarén

Slutrapport utvärderingen av projektet *Rätt Kurva*, (diarienummer 0429–23)

Förord

Denna rapport utgör en utvärdering av projektet *Rätt Kurva*, som genomförts av Polismyndigheten (diarienummer 0429–23).

Ansvarig forskare för projektet är professor Johannes Lunneblad, vid Göteborgs universitet, som har genomfört utvärderingen på uppdrag av Polismyndigheten.

Medverkande forskare är:

Anna-Lena Borg, universitetslektor vid Högskolan Väst

Nils Hammarén, professor, vid Göteborgs universitet

Vi vill rikta ett varmt tack till Catharina Törnqvist och Johan Sone vid Nationella operativa avdelningen (Noa) för förtroendet att få utvärdera arbetet med *Rätt Kurva*.

Vi vill även tacka Mathias Månsson vid Utveckling av brottsbekämpning, UB Noa, som bidragit med statistiskt underlag om deltagarna i *Rätt Kurva*. Detsamma gäller Malin Crona och Liam Doroudi, som tillhandahållit statistik över ansökningar och bidrag från Beredskapslyftet.

Denna rapport hade inte varit möjlig utan det engagemang som visats av anställda inom polis och socialtjänst i Göteborg, Linköping och Södertälje, som generöst har delat med sig av sin tid, svarat på våra frågor och bjudit in oss till möten och workshops. Ett stort tack riktas till er.

Avslutningsvis vill vi särskilt tacka de barn och föräldrar som deltar i *Rätt Kurva* och som har tagit sig tid att dela sina erfarenheter med oss.

FÖRORD.....	2
INLEDNING	5
BAKGRUND.....	6
BROTTSFÖREBYGGANDE INSATSER FÖR BARN OCH UNGA	6
KURVE KRIEGEN	7
UTVÄRDERING AV KURVE KRIEGEN	8
BARN OCH UNGA SOM BEGÅR BROTT	11
EN SEGREGERAD UNGDOMSBROTTLIGHET.....	11
TEORETISKA PERSPEKTIV PÅ UNGDOMSBROTTLIGHET.....	12
METODOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER	14
ETT SOCIOLOGISKT-NARRATIVT PERSPEKTIV.....	14
URVAL OCH METOD	15
GENOMFÖRANDE AV STUDIEN	16
RÄTT KURVA.....	19
ORGANISERING OCH GENOMFÖRANDET AV ARBETET MED RÄTT KURVA.....	19
BEREDSKAPSLYFTET	22
BARNEN I RÄTT KURVA	25
URVALET AV BARN TILL RÄTT KURVA.....	29
RISKBEDÖMNING	29
FÖRMILDRANDE OMSTÄNDIGHETER	32
ATT AVGRÄNSA INSATSEN	35
INSATSER I RÄTT KURVA	40
PROBLEM OCH RISKER	40
MÖJLIGHETER OCH BEGRÄNSNINGAR I ARBETET MED BARN OCH FAMILJER	44
STÖDSTRUKTURER OCH RESURSER	49
BARN OCH VÅRDNADSHAVARES ERFARENHETER	53
BEHOV OCH STÖD – ATT UNDERKOMMUNICERA KRIMINALITET	53
UTMANINGAR OCH BEGRÄNSNINGAR – KIDNAPPAR SOCIALA MINA BARN?.....	57
MÖJLIGHETER OCH MOTIVATION – HUR BESKRIVS RÄTT KURVA HJÄLPA?.....	61
SLUTSATSER OCH DISKUSSION	66
AVSLUTANDE REFLEKTIONER.....	70

REKOMMENDATIONER.....	70
REFERENSER	72

Inledning

I ett europeiskt perspektiv utmärker sig Sverige när det gäller grovt och dödligt skjutvapenvåld, där barn och unga är både offer och förövare. Detta våld är ofta kopplat till nätverksbrottslighet och organiserad kriminalitet (Tollin et al., 2023). Följaktligen har denna brottslighet under senare år definierats som en prioriterad politisk samhällsfråga i Sverige (Andersson & Nilsson, 2025). Detta har föranlett införandet av ett flertal lagförslag och åtgärder i syfte att förebygga och bryta utvecklingen där barn och unga involveras i grov kriminalitet (Enell et al., 2022).

På kommunal och regional nivå tar denna utveckling sig uttryck i en rad brottsförebyggande initiativ. I dag finns i många kommuner en etablerad samverkan mellan polis, skola, socialtjänst och fritid, med syfte att tidigt identifiera och stödja unga i riskzon (Söderberg, 2023). Därtill har det under senare år tillkommit en rad insatser riktade mot unga som riskerar att fara illa, att begå brott eller är involverade i kriminalitet, såsom Backa barnet, Trygga barnet och Sluta skjut (Sausdal & Hannerz, 2025; Mallén et al., 2023; Alstam & Forkby, 2022).

Denna rapport handlar om en av dessa brottsförebyggande insatser riktade mot barn och unga som riskerar att involveras i kriminalitet. Insatsen i fråga är Rätt Kurva, en brottspreventiv arbetsmodell som genomförs i samverkan mellan socialtjänst och polismyndighet och som vänder sig till barn i åldern 8–15 år. Programmet grundar sig på arbetssättet Kurve Kriegen från förbundsstaten Nordrhein-Westfalen i Tyskland. I Sverige har Rätt Kurva initierats av polisens Nationella operativa avdelning (NOA). Målsättningen är att genom tidiga insatser förhindra att barn dras in i grov kriminalitet. Målgruppen är "barn som anses löpa särskilt stor risk för att falla in i grov brottslighet, baserat på tidigare kriminalitet" (Rätt Kurva 2025).

Det övergripande syftet med denna undersökning är således att studera implementeringen av arbetet med Rätt Kurva i Göteborg, Linköping och Södertälje. Fokus är i huvudsak på sociala processer i arbetet med Rätt Kurva. Det vill säga på vilka grunder som polis och socialtjänst väljer ut barn till Rätt Kurva och vilka insatser som vidtas och hur barn och föräldrar beskriver sina erfarenheter av att delta i Rätt Kurva. Dessa frågor rymmer både ett intresse riktat mot arbetsprocessen inom Rätt Kurva och ett intresse för hur problem och risker definieras genom de insatser som riktas mot de barn och unga och deras vårdnadshavare som deltar i Rätt Kurva.

Bakgrund

Problematiken kring unga lagöverträdare och barn och unga som kategoriseras som riskindivider är långt ifrån ny. Margaretha Bäck Wiklund (2016) beskriver hur unga män redan under 1940-talet kartlades i studier av det som då benämndes som ligabrottslighet. Liksom i dag fanns en samhällelig oro för dessa barn och unga, samt en uppfattning om att de insatser som sattes in inte var tillräckliga. Mycket har förändrats över tid, inte minst i hur problemen definieras, men gemensamt är en återkommande strävan efter att identifiera insatser som kan förebygga brott och förhindra att barn och unga involveras i grövre kriminalitet (Andersson & Nilsson, 2025). Detta visar att barn och ungas brottslighet är en ständigt aktuell fråga, och att det länge funnits utmaningar med att hantera denna problematik

I den följande del av texten diskuteras denna problematik i relation till aktuell kunskap om brottsförebyggande arbete riktat mot barn och unga och specifikt i relation till *Kurve Kriegen*, det tyska arbetssätt som ligger till grund för Rätt Kurva.

Brottsförebyggande insatser för barn och unga

Ett illustrativt exempel på svårigheterna med brottsförebyggande insatser är den undersökning som Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) genomförde på uppdrag av regeringen. Syftet var att ta fram ett kunskapsunderlag om brottsförebyggande insatser som socialtjänsten kan använda i arbetet med unga som riskerar att involveras i organiserad kriminalitet. Uppdraget resulterade i rapporten *Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna* (SBU, 2023).

Rapporten bygger på en genomgång av vetenskapligt granskade studier av namngivna insatser riktade mot unga som är, eller riskerar att bli, involverade i kriminalitet. Ett urvalskriterium var att studierna skulle innehålla en kontrollgrupp. Resultatet som presenteras i rapporten synliggör svårigheten med att avgöra vilka insatser som har effekt. Av drygt 18 000 identifierade artikelsammanfattningar lästes 400 studier i sin helhet, varav endast 42 bedömdes vara relevanta. Av dessa var det fyra studier som rörde individbaserade insatser riktade mot unga med dokumenterad problematik, samtliga genomförda i USA. Tre fokuserade på

familjebaserade insatser och en på stöd till gravida tonåringar. Ingen av studierna bedömdes ha tillräcklig vetenskaplig kvalitet för att ge tillförlitliga slutsatser.

Kurve Kriegen

Kurve Kriegen är ett brottsförebyggande arbetssätt riktat mot barn och unga i åldern 8–15 år, utvecklat av ungdomsvårdsmyndigheten i den tyska förbundsstaten Nordrhein-Westfalen.¹ Syftet är att minska barns och ungas brottslighet och att förhindra att de involveras i kriminalitet. Målgruppen för insatsen är barn som antingen har begått minst en våldshandling eller tre allvarliga egendomsbrott, och där det finns flera riskfaktorer i deras liv som kan bidra till att barnet utvecklar en kriminell livsstil. Det är endast i undantagsfall som barn som inte är registrerade för något brott erbjuds Kurve Kriegen, undantag kan vara när det finns stark oro från sociala myndigheter och skola. Insatsen är frivillig och bygger på att vårdnadshavare undertecknar ett samtycke.

I dokumentationen av arbetet med Kurve Kriegen görs en åtskillnad mellan de barn som fullföljer programmet och de som avbryter under insatsens gång. Anledningar till avbrott kan exempelvis vara att barnet placeras i ungdomsvård eller omhändertas av sociala myndigheter. När en familj väljer att avbryta sin medverkan sker detta vanligen genom att vårdnadshavare återkallar sitt samtycke. Insatsen kan även avslutas på initiativ av de ansvariga för Rätt Kurva, exempelvis när familjen inte vill samarbeta, uteblir från möten eller när barnet inte längre är villigt att delta i de insatser som erbjuds.

¹ I arbetet med att implementera Rätt Kurva i Sverige har polismyndigheten låtit översätta tre rapporter om Kurve Kriegen från tyska till svenska. Till grund för den beskrivning av ursprunget till Rätt Kurva som presenteras i detta avsnitt är den process- och effektutvärdering som genomförts av tyska forskare (Bliesener, med flera., 2015). Översättningen är dock i flera avseenden undermålig. Begrepp och termer framstår i flera fall som direkt översatta eller möjligen gjorda av ett översättningsprogram. Detta gör det svårt att tyda vad som är motsvarande benämningar hos svenska myndigheter eller hur vetenskapliga begrepp benämns på svenska.

Utvärdering av Kurve Kriegen

Mellan 2011 och 2014 genomfördes en process- och effektutvärdering av arbetet med Kurve Kriegen (Bliesener, med flera., 2015). Syftet med undersökningen var att analysera om insatserna bidrar till minskad brottslighet bland de barn som deltar, samt om de har positiva effekter på exempelvis barnens skolgång och relationer inom familjen. Materialet bygger på intervjuer med poliser och socialpedagoger som arbetar med Kurve Kriegen samt barn och vårdnadshavare med pågående insats, familjer som fullföljt insatsen samt familjer som avbrutit sin medverkan eller tackat nej till att delta. Därtill intervjuas lärare som undervisat de aktuella barnen samt anställda inom ungdomsvårdsmyndigheten. Utöver intervjuer har registerdata om barnen analyserats, såsom uppgifter om anmälda brott, rapporterad oro hos sociala myndigheter, skolbetyg, skolfrånvaro samt dokumenterade ordningsproblem i skolan.

Sammantaget genomfördes 72 intervjuer. Svaren från intervjuerna har kategoriserats i relation till mål för arbetet med Kurve Kriegen. Dess mål var: 1. Personlighetsutveckling och emotionell hantering, 2. Normorientering och socialt beteende, 3. Strukturering av fritiden, 4. Förbättring av skolresultaten, 5. Förstärkning av de familjemässiga relationerna och föräldrakompetensen, 6. Övrigt.

I analysen av intervjuerna användes metoden *Goal Attainment Scaling* (GAS). Metoden bygger på en skala från -2 till +2, där den förväntade måluppfyllelsen av en insats ges värdet 0. Svaren på varje fråga i intervjuerna har omvandlats genom denna analys till ett nummer på en skala med värden från -2 till +2. Intervjusvar vilka tolkas som att de beskriver att insatser går bättre än förväntat ges följaktligen positiva värden (+1-2), medan de insatser som går sämre än förväntat eller försämrat situationen således hamnar på minusvärden (-1-2).

Det finns emellertid utmaningar med att använda sig av denna analysmetod. En sådan utmaning är att målen (se de 6 målen ovan) bygger på sammanslagningar av flera olika aktiviteter som genomförts som insatser i arbetet med barnen och deras familjer. Det innebär att det är svårt att analysera vad som är effekterna av insatsen. Förmågan att uttrycka sina känslor, hantera negativa känslor som ilska och aggressivitet och bygga relationer med andra kan förstås både socialt och emotionellt. Det kan därför vara svårt att entydigt definiera vad sammanställningen av värdeskalorna -2 till +2 fångar och vilket målområde som det motsvarar.

Slutsatserna i analysen av utvärderingen av Kurve Kriegen är på flera sätt mångtydiga. Barnen som har deltagit i insatsen uppvisar flera positiva förändringar i relation till de faktorer som beskrivs som skydd mot att involveras i kriminalitet. Resultatet visar en tydlig förstärkning av skyddsfaktorer inom områden som familj, skola och fritidsaktiviteter, samt en minskning av riskfaktorer. Slutsatserna av detta kan tolkas som att barnen, genom att erbjudas att delta i olika aktiviteter – vilka klassificeras som skyddsfaktorer – fått fler skyddsfaktorer i sina liv.

När det gäller effekterna av Kurve Kriegen på deltagarnas brottslighet har dessa jämförts med en kontrollgrupp. I kontrollgruppen ingår barn som bedömts som aktuella för insatsen men som inte erbjudits plats på grund av begränsad kapacitet, samt barn och familjer som tackat nej eller avbrutit sin medverkan. Flera av dessa barn har sannolikt fått andra sociala insatser från myndigheter, men vilka insatser det rör sig om framgår inte av utvärderingen.

Slutsatserna från utvärderingen visar inga tydliga förändringar i deltagarnas brottslighet jämfört med kontrollgruppen. Brottsligheten bland deltagarna i Kurve Kriegen minskade först något i början av insatsen, men har därefter förblivit på ungefär samma nivå, medan brottsligheten i kontrollgruppen minskar över tid. Bland de barn och unga som avbryter insatsen ökar brottsligheten först, för att sedan minska. En förklaring till denna minskning är att barnens brottslighet leder till placering inom institutionsvård. Bland de barn som deltagit i Kurve Kriegen begår ungefär en tredjedel nya brott inom sex månader efter avslutad insats. Sammantaget bör resultatet tolkas med försiktighet, eftersom det bygger på ett begränsat underlag med 36 barn.

Utöver ovan beskrivna process- och effektutvärdering genomfördes 2015 en kostnads- och nyttoanalys av arbetet med Kurve Kriegen (Hölterhoff et al., 2016). Analysen utfördes av Prognos, ett kommersiellt forskningsinstitut baserat i Basel, Schweiz. Resultaten visar att insatsen blir kostnadseffektiv om 4 av de 231 deltagarna som vid tidpunkten för analysen hade avslutat programmet inte begår fler brott, under förutsättning att dessa annars skulle ha fortsatt att begå flera grova brott fram till 25 års ålder.

Samtidigt lyfter rapporten svårigheterna med att mäta de brottsförebyggande effekterna av Kurve Kriegen. Av de barn som deltog i insatsen hade 40 procent inga nya registrerade brott sex månader efter avslutat deltagande. Denna siffra avser den andel barn som bedömdes ha följt

insatsen framgångsrikt och används ofta i presentationer av effekterna av Rätt Kurva, särskilt i mediala sammanhang. Författarna menar dock att den långsiktiga effekt som kan tillskrivas programmet sannolikt är mindre. De flesta barn, även de som begår grova brott, slutar begå brott över tid. Bedömningen är att det snarare är omkring 11,5 procent av barnen som slutar begå brott som en direkt följd av insatsen.

Barn och unga som begår brott

Under senare år har frågan om barn och ungas brottslighet, som konstaterats, fått stor uppmärksamhet både politiskt och medialt. Förekomsten av ungdomsbrottslighet är emellertid mer komplex än vad den mediala rapporteringen och den politiska debatten visar. Sedan 1990-talet finns en tydlig trend som visar att ungdomsbrottsligheten generellt har minskat. Tidigare undersökningar visar att en stor andel unga endast begår brott vid något enstaka tillfälle, att detta mycket sällan handlar om grövre brottslighet, och att få unga fortsätter begå brott när de blir äldre (Andersson & Nilsson 2025; Sandahl 2021). Nedan följer en översikt och teoretisk diskussion om hur barn och ungas brottslighet kan förstås och begreppsliggöras.

En segregerad ungdomsbrottslighet

Forskning visar ett tydligt mönster: medan de flesta i Sverige har fått det ekonomiskt bättre och brottsligheten generellt har minskat, är det i högre grad personer som stått utanför denna utveckling som både begår brott och utsätts för brott (Nilsson et al., 2017). Att leva med låg ekonomisk standard innebär en ökad risk för kriminalitet, utsatthet för brott och otrygghet, liksom trångboddhet, fysisk och psykisk ohälsa, svagare relationer till föräldrar och vänner samt lägre studieresultat. Särskilt utsatta är ungdomar med ensamstående föräldrar, utrikes födda föräldrar och ungdomar som lever i hushåll med låg socioekonomisk status (Forte, 2018).

Brottsförebyggande rådet genomförde 2023 en studie om rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk (Tollin et al., 2023). Resultaten visar att det oftast är pojkar i åldern 12–15 år som rekryteras av något äldre ungdomar, vanligtvis mellan 15 och 20 år, som redan är etablerade i nätverksrelaterad brottslighet. Rekryteringen sker i hög utsträckning i socialt och ekonomiskt utsatta områden. Unga pojkar som rekryteras har ofta väckt de äldres uppmärksamhet genom att begå mindre brott och genom att röra sig i närheten av äldre tonåringar som begår brott. När de unga väl har börjat utföra uppdrag åt äldre i nätverket skapas det snabbt ett outtalat krav att de yngre förväntas göra vad de äldre ber dem om. Det förekommer att våld och hot används då äldre ber de yngre att utföra tjänster åt dem (Sausdal & Hannerz, 2025; Tollin, med flera., 2023)

Teoretiska perspektiv på ungdomsbrottslighet

En teori som försöker förklara och förstå varför en del barn och unga dras in i kriminalitet är Generell strain teori (GST)². GST fokuserar på negativa relationer där individen inte behandlas som den önskar att bli behandlad, vilket skapar obehagliga känslomässiga tillstånd som får individen att må dåligt. Depression, känslor av hopplöshet, nervositet eller frustration och vrede är tillstånd som för individen är jobbiga att leva med. I GST beskrivs att individer som upplever vissa typer av sociala påfrestningar är mer benägna att ägna sig åt kriminellt beteende (Agnew 2017; 2011; 1992). Det är inte det samma som att all påfrestning leder till kriminellt beteende, men risken för det ökar när påfrestningarna på individen är omfattande, upplevs som orättvisa, förknippas med låg social kontroll och skapar press eller incitament för kriminell hantering (Agnew, 2017).

Jade Levell (2022)³ har studerat pojkar som erfarit en våldsam barndom. Pojkarna i studien hade antingen bevittnat att en mamma misshandlats eller själva blivit fysiskt utsatta. Gemensamt för pojkarna i studien är att de kommer från miljöer präglade av marginalisering och utsatthet utifrån klass och/eller "ras"/etnicitet. Levell belyser hur dessa erfarenheter påverkar pojkars självkänsla och skapar en upplevelse av maktlöshet och av att vara osynlig. Därtill visar forskning att av de starkaste riskfaktorerna för normbrytande beteende hos unga är när förälder-barn-relationen karakteriseras av våld, försummelse, konflikter och bristande värme, ömhet, stöd och intresse (Socialstyrelsen, 2020; Andershed och Andershed, 2019).

I det kriminella gänget kan känslan av förlust kompenseras genom att investera i respekt, våld och status. Levell (2022) diskuterar hur pojkarna förkroppsligar en form av marginaliserad och sårbar maskulinitet och hur de försöker kompensera detta genom att söka efter alternativa sätt att uppnå makt och erhålla status (För en generell diskussion om vikten av att känna sig respekterad jämför exempelvis Ambjörnsson, 2003; Skeggs, 1997). I detta sammanhang får

² Generell strain teori (GST) har utvecklats av den amerikanska kriminologen Robert Agnew. Det är framför allt i Agnews text från år 1992, *Foundation for a general strain theory of crime and delinquency* (Agnew, 1992) som Agnew formulerar grunderna i teorin. GST har vidareutvecklats över tid av Agnew tillsammans med kollegor (se tex Agnew mfl., 2002; Agnew, 2011, Agnew, 2017).

³ Boken *Boys, Childhood Domestic Abuse, and Gang Involvement* (Levell, 2022) beskriver relationen mellan pojkars barndomstrauman, maskulinitet och engagemang i gängkriminalitet. Boken fokuserar hur pojkar och unga män såväl överlever våld under barndomen som överlever sin ungdomstid genom att använda våld.

gängmiljön en speciell funktion. Avsaknaden av stabila och positiva förebilder eller stödjande relationer resulterar i att gänget också kan utgöra en plats för bekräftelse, skydd och gemenskap (Sausdal & Hannerz, 2025).

Sammanfattningsvis kan samhällliga faktorer, såsom fattigdom, diskriminering och begränsad tillgång till resurser, ha betydelse för benägenheten att börja begå brott. Men det är inte bara en ojämlik samhällsstruktur som kan generera brottslighet. En kriminell livsstil kan underblåsas av andra än ekonomiska faktorer, så som negativa och skadliga upplevelser, i form av till exempel våld och bestraffningar under uppväxten.

Metodologiska utgångspunkter

I följande avsnitt presenteras de teoretiska utgångspunkterna för analysen av det empiriska materialet. Därefter beskrivs urvalet i studien och hur valet av metod motiveras. Avslutningsvis redogörs för hur studien har genomförts.

Ett sociologiskt-narrativt perspektiv

I analysen av implementeringen av och arbetet med Rätt kurva används ett sociologiskt-narrativt perspektiv (Gubrium & Holstein, 2009; Bourdieu & Wacquant, 1992). Detta teoretiska synsätt fokuserar på hur människor använder kulturellt etablerade berättelser för att kommunicera, konstruera och förstå sina liv. Fokus ligger på hur berättelser blir ett sätt att tolka och agera inom en individs sociala kontext (Gubrium & Holstein, 2009). I detta sammanhang är språkliga kategorier centrala för hur berättelser formas. Olika sätt att kategorisera en och samma individ kan på så sätt både begränsa vilka berättelser som är möjliga och utesluta andra (Jenkins, 2000).

I avsnitten om polisens och socialtjänstens arbete används det sociologiskt-narrativa perspektivet för att analysera vilka barn som erbjuds Rätt Kurva och vad som bedöms som lämpliga insatser. I detta sammanhang fungerar etablerade kategorier som "förövare", "brottsoffer", "skäl för oro" etc., som en strukturerande princip. Språkliga kategorier är visserligen alltid öppna för olika tolkningar, men genom dokumentation av ärenden, journaler och brottsregister skapas en kontinuitet över tid och rum, vilket får kategorierna att framstå som objektiva och reella (Bourdieu, 2014; Jenkins, 2000). Inom organisationer som polisen och socialtjänsten bidrar dessa kategorier till att upprätthålla relationer, samordna insatser och skapa rutiner i arbetet. De blir på så sätt både resurser och begränsningar för vilka insatser som bedöms legitima (Bourdieu & Wacquant, 1992).

Den narrativa analysen visar att berättelser inte bara kommunicerar en identitet, livssituation eller erfarenheter, utan berättelsen gör även den individ som berättar (Gubrium & Holstein, 2009; Jenkins, 2000). Det handlar exempelvis om barnens och familjernas beskrivningar av varför de erbjudits att delta i Rätt kurva, varför de tackat ja, samt hur de beskriver det stöd de

fått och vad de ser som eventuella svagheter och problem med insatsen. Berättelser är följaktligen inte neutrala, utan de ger alltid ett visst perspektiv som speglar socialt och kulturellt inbäddade kunskaper, normer och värderingar. Den narrativa analysen handlar också om samhällets villkor och processer som gör vissa berättelser möjliga och som gör att de uppfattas som trovärdiga och sanna (Bourdieu & Wacquant, 1992).

Urval och metod

Avsikten med denna rapport har varit att studera implementeringen av arbetet med Rätt kurva. Fokus är i huvudsak på sociala processer i arbetet med Rätt kurva. Studien rymmer både ett intresse för arbetsprocessen inom Rätt kurva och för hur problem och risker definieras genom de insatser som riktas mot barn, unga och deras vårdnadshavare. För denna typ av studier, med fokus på sociala processer och deltagarnas erfarenheter, är en kvalitativ forskningsansats bättre lämpad än kvantitativ forskning, där variabler och frågeställningar vanligen fastställs i förväg (Bryman et al., 2022). Att studera implementeringen av Rätt kurva har på många sätt inneburit att studera ett forskningsobjekt i ständig förändring. Dessa förändringar rör dels hur arbetet organiseras, exempelvis genom personalomsättning och tillkomsten av nya roller och funktioner, dels hur barn, vårdnadshavare och yrkesverksamma förändrar sina sätt att förstå och resonera kring Rätt kurva utifrån sina erfarenheter.

För att studera denna process har initiala intervjuer genomförts, följt av ett flertal uppföljande intervjuer samt observationer vid möten och workshops. Detta har utgjort ett sätt att kontinuerligt aktualisera och fördjupa de frågor som ställs under forskningsprocessen. Omöjligheten att replikera studien med samma resultat utesluter inte att det är möjligt att lära av den och att dessa kunskaper är överförbara till andra verksamheter. Det som i naturvetenskaperna beskrivs som evidens i termer av bevis och upprepbara forskningsresultat kan i samhällsvetenskaplig forskning i stället förstås som frågor om studiens kvalitet och dess möjlighet att jämföras med kunskaper som genererats av annan forskning, samt hur dessa lärdomar kan appliceras i andra sammanhang (jämför Bryman med flera., 2022).

Arbetet med Rätt Kurva är organiserat på kommun- och lokalpolisområdesnivå (LPO). Inom ett LPO ryms ett brett ansvarsområde som omfattar brottsutredningar, spaningsverksamhet samt

brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i samverkan med kommuner och andra lokala aktörer. Arbetets organisation varierar med kommunstorlek: i större städer kan en kommun omfatta flera LPO, medan en mellanstor kommun ofta sammanfaller med ett LPO. I mindre kommuner kan flera kommuner ingå i samma LPO.

I studien ingår tre LPO där polis och socialtjänst samverkar inom Rätt Kurva. Två av dessa (A och B) sammanfaller med två mellanstora kommuner (Linköping och Södertälje), medan det tredje (C) är lokaliserat i en större stad och är ett av flera LPO i kommunen (Göteborg). Gemensamt för de LPO som ingår i studien är att de omfattar stadsdelar som av Polismyndigheten kategoriseras som utsatta områden, det vill säga geografiskt avgränsade områden med låg socioekonomisk status och en hög grad av kriminell påverkan på lokalsamhället (Polismyndigheten 2023).

Genomförande av studien

Material i studien består av semistrukturerade individuella- och gruppintervjuer med personal från polis, socialtjänst och Beredskapslyftet samt intervjuer med barn och vårdnadshavare. Materialet inkluderar även observationer från möten inom Rätt Kurva samt konferenser, workshops och möten med deltagare från socialtjänst, skola polis och Beredskapslyftet. Utöver intervjuer och observationer har interna policydokument, statistik, informationsblad och webbinformation om Rätt Kurva analyserats. Detta material har främst använts som bakgrund i studien.

Typ av datainsamling	LPO A	LPO B	LPO C	Totalt
Gruppintervju - Polis	3	4	5	12
Individuella intervjuer - Polis	3	4	4	11
Individuella intervjuer - Socialtjänsten	7	8	5	20
Gruppintervjuer Socialtjänsten	4	7	4	15
Observationer möten	6	3	7	16

Familjeintervjuer ⁴	5	1	2	8
Intervjuer med vårdnadshavare	5	6	6	17
Enskilda barnintervjuer	6			6
Beredskapslyftet ⁵	-	-	-	4

Observationerna i studien har genomförts vid interna konferenser, workshops och arbetsmöten. Dessa arbetsmöten innefattar både möten där polisen och socialtjänsten väljer ut barn till Rätt Kurva, och möten där arbetet med barn som redan har en pågående insats diskuteras. Vanligtvis organiseras sådana möten var fjärde till sjätte vecka. Mötena är cirka två timmar långa och äger rum på socialtjänstens arbetsplats. Vid mötena deltar polis med ansvar för polisens urvalsprocess, samt de poliser som åker på hembesök hos de familjer som väljs ut, en socialsekreterare som leder insatserna för barn och familjer, samt en eller flera socialsekreterare med myndighetsansvar för beslut om insatser. I två av LPO (A och C) här även personal deltagit som arbetar direkt med de insatser som erbjuds barnen. Det totala antalet deltagare per möte har varierat mellan tre och nio personer, där majoriteten är socialtjänstens anställda. Vid några mötestillfällen deltog även ledningspersonal inom polisen och socialtjänsten. Mötena har dokumenterats med fältanteckningar och diktafoninspelningar, som därefter transkriberats. Fältanteckningarna har fungerat som ett stöd för att fånga sådant som till exempel uttrycks med ironi, förstärks av gester eller på annat sätt riskerar att gå förlorat i det transkriberade materialet (Jämför Emerson med flera 2011).

Intervjuerna med barn och vårdnadshavare har genomförts i socialtjänstens lokaler, på zoom, telefon och i ett fall i hemmet. Utgångspunkten har varit att utgå ifrån barnens och föräldrarnas önskemål om plats för genomförande av intervjuer. Därav har intervjuerna genomförts på olika platser men också på olika sätt. Föräldrarna har intervjuats enskilt, i par eller tillsammans med barnen. Barnen har oftast velat bli intervjuade tillsammans med en eller båda vårdnadshavarna. I några fall har barnen velat att deras Rätt Kurva behandlare ska sitta med vid intervjun. Även om det finns risk för att barnet påverkas av att vårdnadshavare eller behandlare sitter med vid intervjun så har vår utgångspunkt varit att vi prioriterar barnens önskan för att det ska kännas

⁴ Familjeintervjuer innebär att en eller båda vårdnadshavarna har varit med vid intervjun samt barnet som får insatsen Rätt Kurva. Vid några tillfällen har även syskon varit med vid intervjuerna.

⁵ Totala antalet intervjuer redovisas här eftersom beredskapslyftet arbetar över alla tre LPO.

så tryggt som möjligt för dem att möta oss som forskar om Rätt Kurva. I flera fall har enskilda intervjuer med barnen kunnat genomföras efter att vi först genomfört intervju med vårdnadshavare eller behandlare närvarande. Intervjuerna har oftast pågått mellan en och två timmar och har vanligen dokumenterats via diktafoninspelningar som därefter har transkriberats. I något fall önskade intervjupersonen inte bli inspelad varför intervjun i stället dokumenterades genom anteckningar.

Det empiriska materialet tematiserades utifrån en metod inspirerad av Clarke och Braun (2006). Metoden möjliggör systematisk identifiering, analys och tolkning av återkommande mönster i kvalitativa data. Först lästes det transkriberade materialet från intervjuer, observationer och fältanteckningar noggrant för att identifiera avsnitt relevanta för studiens syfte. Nästa steg var att identifiera beskrivningar och uttryck i dessa avsnitt och initialt koda dem. Därefter undersöktes koderna för att hitta relationer mellan dem och klargöra när sådana saknades. Detta ledde till att det kodade materialet organiserades i övergripande teman. Slutligen, efter ytterligare genomgång av det kodade materialet, formulerades de teman som presenteras i resultatet.

Projektet följer Vetenskapsrådets riktlinjer för god forskningssed (Åkerman, 2024) avseende forskningsinformation, samtycke och konfidentialitet samt är godkänt av Etikprövningsmyndigheten med dnr 2024-00197-01. Materialet förvaras på säker lagringsplats vid projektets värdinstitution.

Rätt Kurva

Rätt Kurva är en brottsförebyggande arbetsmodell som genomförs i samverkan mellan socialtjänst och polis, och som riktar sig till barn i åldern 8–15 år. Programmet bygger på arbetssättet *Kurve Kriegen* från delstaten Nordrhein-Westfalen i Tyskland (Rätt Kurva, 2025) och har i Sverige initierats av polisens Nationella operativa avdelning (NOA). Det övergripande syftet med Rätt Kurva är att fungera som ett brottsförebyggande och individanpassat program som identifierar och erbjuder insatser till barn som bedöms löpa särskilt hög risk att utveckla grov kriminalitet, baserat på tidigare normbrytande beteende och brottslighet. Rätt Kurva kan därmed förstås som en form av tertiär prevention, det vill säga en insats riktad till individer som redan har begått brott.

I den följande texten presenteras hur arbetet är organiserat, hur uppgifter och ansvarsområden är fördelade mellan polis och socialtjänst, samt inom socialtjänsten, hur uppdraget genomförs, och vilka barn som erbjuds Rätt Kurva. Vidare diskuteras hur den statistik som finns kring insatsen kan tolkas.

Organisering och genomförandet av arbetet med Rätt Kurva

Arbetet med Rätt Kurva har i Göteborg, Linköping och Södertälje från start haft olika förutsättningar och organiserats på skilda sätt. Detta hänger samman med lokala förhållanden, såsom områdets storlek samt invånarnas antal och sammansättning, vilket har påverkat hur arbetet utformas i respektive kommun. Betydelsen av dessa lokala förutsättningar behandlas längre fram i texten. Inledningsvis ges en kort beskrivning, baserad på det metodstöd som tagits fram av Polismyndigheten, av hur arbetet är organiserat, vilka aktörer som deltar och deras ansvarsområden (NOA, 2025).

Polismyndigheten och Nationella operativa avdelningen (Noa):

- Ansvarar för nationella rutiner, IT-stöd för urval, utbildningsmaterial och annan förvaltningsdokumentation.
- Säkerställer ett likvärdigt nationellt införande av Rätt Kurva.

Lokalpolisorganisationen:

Inför uppstart av Rätt Kurva ska följande funktioner definieras och införas:

- Rätt Kurva-koordinator utses. Denne ansvarar för urval och samverkan med socialtjänsten kring att välja ut barn till Rätt Kurva.
- Rätt Kurva-poliser utses. Dessa har bland annat till uppgift att genomföra polisens rekryteringssamtal.

Kommun och socialtjänst:

Inför uppstart av Rätt Kurva ska följande funktioner definieras och införas:

- Rätt Kurva-koordinator utses. Detta uppdrag innehas av exempelvis: 1e socialsekreterare, gruppchef, eller avdelningschef.
- Heltidsanställda Rätt Kurva-behandlare utses. Dessa ansvarar för rekrytering och behandling av barn med familjer. Dessa behandlare innehar följande typer av utbildningar: socionomer, socialpedagoger, beteendevetare.
- *Externa aktörer:* Beredskapslyftet, Språk och integrations-medlare (SIM), Skola
- Beredskapslyftet är en ideell förening som samordnar resurser från civilsamhälle och näringsliv. I samarbete med socialtjänstens Rätt Kurva-team fördelas resurser till familjer.
- Språk och integrations-medlare (SIM) är utbildade och certifierade av studieförbundet BILDA. Syftet med SIM är att underlätta kontakter och relationer mellan Rätt Kurva familjer och de olika organisationerna.
- Skola: Samarbetet med skolan beskrivs som betydelsefullt för arbetet med Rätt Kurva, både i NOA:s texter och i kommunernas lokala arbetsbeskrivningar. Trots detta har samverkan med skolan varit en utmaning. I Göteborg och Södertälje deltar ledningspersonal från skolan i styrgruppen tillsammans med representanter från socialtjänst och polis. I Linköping saknas motsvarande organiserad samverkan. Sammantaget har det i ingen av kommunerna etablerats en mer systematisk samverkan kring arbetet med barnen, med undantag för kontakter kring enskilda barn, mellan behandlare, skolkuratorer och rektorer.

När Rätt Kurva har implementerats lokalt har lokala förhållanden fått betydelse för hur arbetet organiseras. I Göteborg och Södertälje ligger ansvaret för Rätt Kurva hos myndighetssidan inom socialtjänsten, medan ansvaret för Rätt Kurva i Linköping är förlagt till utförarsidan av socialtjänsten. En anledning som beskrivs är att socialtjänstens stuprörsorganisation framställs som ett hinder i arbetet med Rätt Kurva. En fördel med att organisatoriskt placera Rätt Kurva på utförarsidan beskrivs som att barnen och familjerna får en samlad kontakt med en behandlare

i stället för flera olika handläggare. Nackdelar med detta arbetssätt beskrivs å andra sidan som att personalen som arbetar på socialtjänstens servicesida inte kan fatta myndighetsbeslut eller direkt få kännedom om aktuella orosanmälningar till socialtjänsten eller om barnen misstänks för nya brott.

Nedan följer en översiktlig beskrivning av hur arbetet med Rätt Kurva genomförs.

1. Urval

Rätt Kurva kan endast bli aktuellt för barn och familjer utifrån att barnet har begått brott eller att det finns brottsmisstankar. Polisens urvalsansvariga söker efter barn i polisens register, Kupol, och tar fram ett eller flera barn som tas upp vid gemensamt möte med socialtjänsten. Urvalet baseras på de risk och skyddsfaktorer som finns runt barnet. Socialtjänsten beslutar vilka barn som ska ges möjlighet till insatsen Rätt Kurva. Familjer vars barn valts ut erbjuds därefter Rätt Kurva och kan tacka ja eller nej till insatsen.

2. Rätt Kurva genomförs

Inledningsvis genomförs en kartläggning för att undersöka hur barnets och familjens behov ser ut. En handlingsplan upprättas som beskriver familjens behov och de mål som ska uppnås. Utifrån kartläggningen inleds sedan olika typer av insatser till barnet och familjemedlemmarna. Rätt Kurva behandlarna är centrala aktörer i detta arbete och innehar rollen som ”spindeln i nätet”, dvs de som skapar och upprätthåller de kontakter som barnet och familjen behöver för att kunna tillgodogöra sig insatserna som erbjuds inom Rätt Kurva. Insatserna kan handla om att delta i fritidsaktiviteter, praktik/arbete, olika program för socioemotionell utveckling, familjebehandling, insatser i skolan, ekonomiskt stöd med mera.

3. Rätt Kurva följs upp

Uppföljning sker i samverkan mellan barnet och familjen, socialtjänst, polis, skola samt andra eventuella aktörer. Mål som formulerats i handlingsplanen följs upp.

4. Rätt Kurva avslutas

Rätt Kurva kan pågå som längst 36 månader och kan avslutas på flera sätt. Det önskvärda sättet att avsluta Rätt Kurva är genom att barnet tar examen från Rätt Kurva. Examen uppnås om de mål som har formulerats för barnet har uppfyllts och om socialtjänsten bedömer att det inte längre finns behov av Rätt Kurva. Rätt Kurva kan också avslutas på begäran av socialtjänsten

och polisen, vilket då kan handla om att barnet eller familjen inte anses som mottagliga för insatserna, eller att familjen flyttar vilket kan göra det svårt att fortsätta med Rätt Kurva. Det kan också handla om att barnet blir placerat i familjehem, HVB-hem eller på institution, vilket medför andra typer av insatser och Rätt Kurva avslutas då med anledning av placeringen. Rätt Kurva kan också avslutas för att vårdnadshavarna begär avslut.

Beredskapslyftet

Beredskapslyftet är en ideell förening som finansieras genom bidrag från näringslivet. Syftet är att stötta samhället vid kriser och akuta utmaningar. Organisationen grundades under coronapandemin 2020 och arbetar nu med att stötta olika verksamheter, däribland Rätt Kurva. Samarbetet med Beredskapslyftet beskrivs av ansvariga för Rätt Kurva som ett sätt att möjliggöra insatser som kommunen inte själv kan erbjuda.

Ansökningar från Rätt Kurva till Beredskapslyftet initieras genom att socialtjänsten fyller i en blankett där behovet av stöd beskrivs. Beredskapslyftet gör därefter en egen bedömning innan de beviljar stöd. Frågor kring barnens och familjernas behov följs därefter vanligen upp och kompletteras via telefon och mejl med de ansvariga för att koordinera arbetet med Rätt Kurva hos socialtjänsten. Det är ovanligt att ansökningarna avslås, men i flera fall har ansökningar återförts till kommunen, som kan tillgodose behovet inom ordinarie verksamhet.⁶

⁶ Malin Crona och Liam Doro har tillhandahållit statistik över ansökningar och bidrag från Beredskapslyftet.

Beredskapslyftet använder fem övergripande kategorier för att definiera de former av stöd som erbjuds. Dessa är 1. Utbildning och läxhjälp, 2. Fritidsaktiviteter och utrustning, 3. Familjestöd, och 4. Jobb och praktik, samt 5. förebilder och mentorskap. Den vanligaste typen av ansökningar rör fritidsaktiviteter. Det kan handla om medlemsavgifter till idrottsföreningar, hjälp att hitta en plats i en aktivitet trots långa köer eller stöd till olika sport- och kulturaktiviteter. Därefter följer jobb och praktik, framför allt för de äldre barn som deltar i Rätt Kurva, syskon och ibland även föräldrar. I detta sammanhang omfattar stöd som kategoriseras som familjestöd även en rad olika former av stöd, såsom busskort, hjälp med bostadssökning eller aktiviteter som syftar till att stärka relationer inom familjen.

Vilket stöd ansökningarna avser fördelat på Göteborg, Linköping och Södertälje

Stödet inkluderar alltså både ekonomiskt stöd, såsom medlemsavgifter, busskort och utrustning för fritidsaktiviteter, men också stöd med att etablera kontakter med idrottsföreningar och arbetsplatser. Exempel på stöd och insatser som Beredskapslyftet har hjälpt till med är: praktikplatser, extrajobb/sommarjobb, NPF-utredningar, utrustning för att kunna delta i fritidsaktiviteter, busskort, matkassar, föreningsavgifter. Flera familjer önskar hjälp med att finna en ny bostad i områden de upplever som lugnare och tryggare för sina barn. Detta är en återkommande utmaning då det är svårt att hjälpa familjerna trots trångboddhet, upplevd otrygghet och ibland en osäker boendesituation.

Tabell om till vilka individer som stödet är till

Det finns skillnader mellan hur socialtjänsten i Göteborg, Linköping och Södertälje använt sig av möjligheten att söka stöd från Beredskapslyftet. Linköping är den kommun där socialtjänsten oftast ansöker om stöd. Jämfört med Göteborg och Södertälje ansöker Linköping även oftare om stöd som är riktat direkt till barnet. Socialtjänsten i Göteborg söker i högre grad stöd som är riktat till familjemedlemmar. Av kommunerna i studien är Södertälje den kommun där socialtjänsten använder stödet generellt i mindre omfattning och mer sällan till föräldrar.

Totalt antal ansökningar till Beredskapslyftet fram till 2026-04-23

Möjligheten till stöd från Beredskapslyftet har överlag beskrivits av de ansvariga inom socialtjänsten i Göteborg, Linköping och Södertälje som en viktig och positiv resurs i arbetet med barn och familjer. En viss osäkerhet kring hur stödet från Beredskapslyftet ska användas har dock uttryckts. En sådan aspekt är hur ansvarsfördelningen mellan Beredskapslyftet och socialtjänsten definieras. Det handlar både om att avgöra när stödet är nödvändigt och om resurser redan finns inom kommunen, samt om vem som bär ansvar för de insatser som finansieras av en extern aktör.

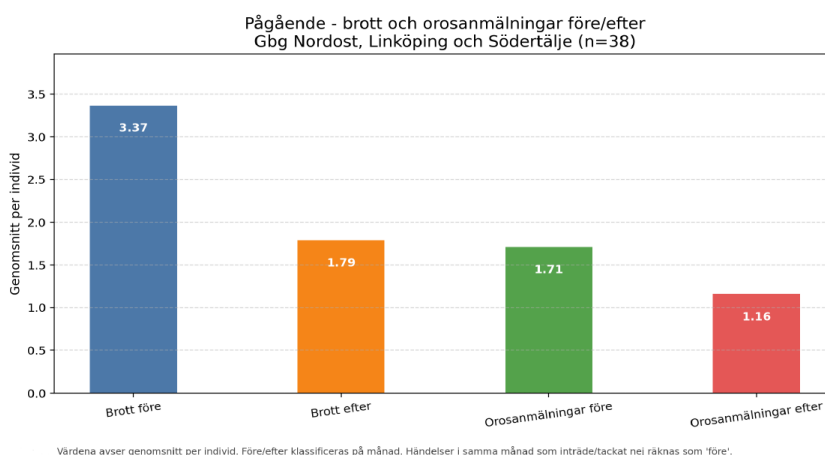
Barnen i Rätt Kurva

I april 2026 har 67 barn och familjer erbjudits och tackat ja till att delta i Rätt Kurva. Antalet bör dock ses som en ögonblicksbild, eftersom det i de tre lokalpolisområdena sker ett nytt urval av barn ungefär var fjärde till sjätte vecka. Ungefär 80 % av de barn som deltar i Rätt Kurva är pojkar, medan cirka 20 % är flickor. De allra flesta av barnen är mellan 12–16 år. Hur gamla de barn som erbjuds Rätt Kurva är, är också något som förändrats över tid. I början av arbetet med Rätt Kurva var de 13–14 år gamla, men över tid har åldern sjunkit, och i dag är det vanligare att barnen är omkring 11–13 år.⁷

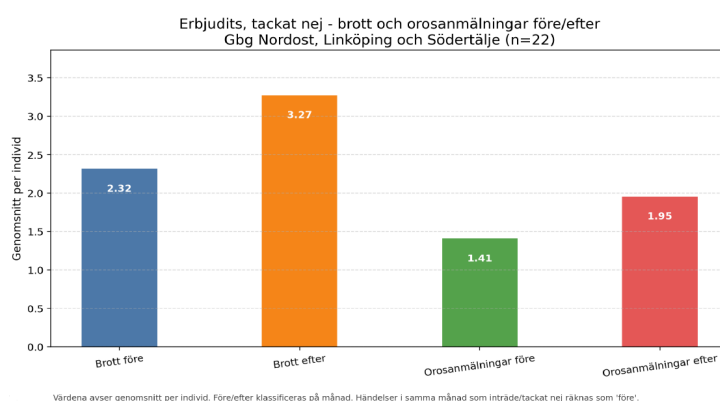
De vanligaste registrerade brottsmisstankarna bland barnen som deltar i Rätt Kurva är misshandel, olaga hot och stöld, följt av skadegörelse och narkotikabrott. Misshandel är den klart vanligaste brottstypen och utgör drygt 30 procent av de registrerade misstankarna, följt av stöld/rån/tillgreppsbrott som står för cirka 16 procent. Mord och mordförsök förekommer i materialet men utgör en mycket liten andel, totalt omkring 0,1 procent. För de tre barn som misstänktes för dessa brott avslutades medverkan i Rätt Kurva av socialtjänsten eller polisen innan brotten begicks. Det är också viktigt att notera att den näst största kategorin är "övrigt", som omfattar omkring 15 procent av de registrerade brottsmisstankarna. Detta innebär att en betydande del av brottsmisstankarna inte specificeras närmare i statistiken.

Statistiken som Polismyndigheten tagit fram visar att flera av de barn som deltar i Rätt Kurva fortsatt registreras för nya brottsmisstankar, men att antalet misstankar generellt minskar över tid. Ett liknande mönster syns i antalet orosanmälningar från polisen till socialtjänsten. Sammantaget tyder detta på en positiv utveckling för de barn som deltar i insatsen.

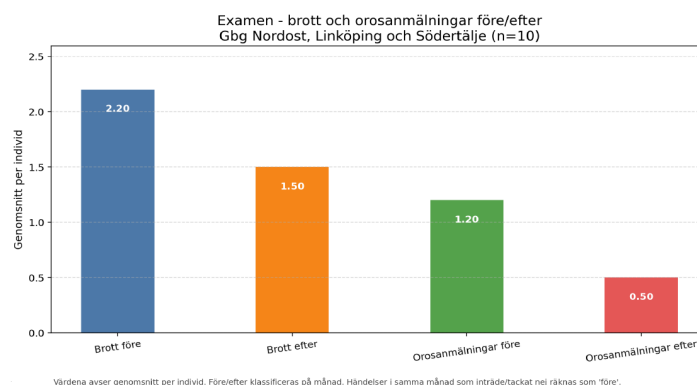
⁷ Mathias Månsson vid Utveckling av Brottsbekämpning, UB Noa, har bidragit med statistiskt underlag om deltagarna i *Rätt Kurva*.

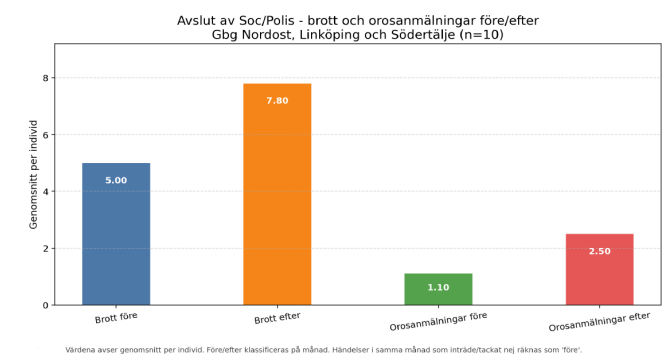
För de barn som har erbjudits Rätt Kurva men tackat nej ökar både antalet brottsmisstankar och antalet orosanmälningar efter att de tackat nej. Detta kan tyda på att barnen och deras familjer har ett fortsatt behov av stöd. På individnivå finns även stora skillnader inom denna grupp, och eftersom det rör sig om få individer är det svårt att dra några slutsatser av data.

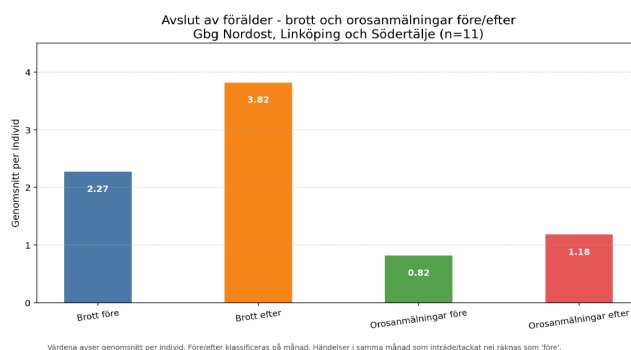
De barn som avslutar programmet genom examen uppvisar det mest positiva utfallet. För denna grupp minskar både brottslighet och orosanmälningar efter avslut. Det tyder på att insatsen har störst effekt för de barn och familjer som deltar under en längre tid och fullföljer programmet. Samtidigt bör resultaten tolkas med försiktighet, eftersom gruppen är relativt liten. Samtidigt är det svårt att tolka vad den faktiska effekten av att barnen deltagit i Rätt Kurva är. De flesta barn som begår brott slutar över tid att begå brott utan att vara del av några sociala insatser. I detta fall, då det också rör sig om ett mindre antal barn som är underlag för statistiken, är det också svårt att dra slutsatser.

För de barn där insatsen avslutas av socialtjänsten framträder ett tydligt negativt mönster. En vanlig orsak är att barnet placeras enligt lagen om vård av unga (LVU). I denna grupp är brottsnivån ofta hög redan vid start och ökar ytterligare över tid, samtidigt som antalet orosanmälningar ökar.

En liknande utveckling syns bland de barn som avbryter insatsen på initiativ av vårdnadshavare. Detta tyder på att avbrott i insatsen ofta sammanfaller med en försvårad livssituation och att det är svårt att behålla de barn som har störst behov av stöd.

Sammantaget pekar resultaten på att Rätt Kurva kan bidra till positiva förändringar, men att effekterna, i den utsträckning de kan fastställas, är ojämnt fördelade. De barn och familjer som

fullföljer programmet tycks ha störst nytta av det, medan de med störst behov i högre grad faller bort från insatsen och i stället blir föremål för andra insatser.

Statistiken visar även på skillnader mellan Göteborg, Linköping och Södertälje när det gäller både deltagarnas ålder och antalet registrerade brottsmisstankar när barnen erbjuds Rätt Kurva. I Linköping har de barn som erbjudits insatsen generellt varit något äldre och haft fler registrerade brottsmisstankar jämfört med Göteborg och Södertälje.

Innan insatsen påbörjas har de barn som erbjudits och tackat ja till Rätt Kurva i genomsnitt cirka 8 brottsmisstankar i Linköping, jämfört med omkring 5 i Göteborg och 3 i Södertälje. Jämfört med Göteborg och Södertälje har även barnen som deltar i Rätt Kurva i högre grad fortsatt misstänkts för nya brott i Linköping under den tid de deltar i Rätt Kurva.

Linköping skiljer sig även från Göteborg och Södertälje när det gäller antalet barn som diskuteras som möjliga att erbjudas Rätt Kurva. Jämfört med Södertälje är det ungefär dubbelt så många barn i Linköping som varit aktuella för att erbjudas insatsen. Betydelsen av urvalet av barn till Rätt Kurva och hur detta genomförs behandlas mer ingående längre fram i rapporten. Utifrån den statistik som presenteras är tolkningen att polis och socialtjänst i Linköping genomgående och medvetet valt att erbjuda Rätt Kurva till barn där den problematik som identifierats är större jämfört med Göteborg och Södertälje.

Sannolikt kan detta delvis förklara varför de barn som deltar i Rätt Kurva i Linköping i högre grad fortsatt misstänks för nya brott, och varför socialtjänsten där oftare fattar beslut om att avsluta insatsen jämfört med i Göteborg och Södertälje. Statistiken kan därför inte enbart tolkas som ett uttryck för utfallet av Rätt Kurva, utan speglar också hur resultaten påverkas av vilka barn och familjer som erbjuds att delta i insatsen. Detta är också något som närmare undersöks i det avsnitt som följer.

Urvalet av barn till Rätt Kurva

I det följande avsnittet ligger fokus på urvalet av barn till Rätt Kurva och vad som blir betydelsefullt när polis och socialtjänst resonerar om vilka barn som är lämpliga att erbjudas insatsen. Kapitlet är organiserat kring tre övergripande teman. Det första temat behandlar vad som blir betydelsefullt i polisens och socialtjänstens beslut att erbjuda barn och familjer Rätt Kurva. Det andra temat handlar om hur polis och socialtjänst beskriver skälen till att inte erbjuda barn insatsen, trots misstankar om brott. Avslutningsvis diskuteras hur urvalet av barn behöver avgränsas för att insatsen ska vara genomförbar..

Riskbedömning

Polisens arbete med att ta fram en lista med förslag på barn till Rätt Kurva kan liknas vid att skapa en berättelse om barnet, dess syskon och vårdnadshavare. Centralt för hur berättelserna tar form är de risk- och skyddsfaktorer som går att utläsa i den dokumentation om barnet och dess familj som är tillgänglig för polisen. Denna tolkningsprocess innehåller moment av att värdera och sortera, men även att fylla luckor utifrån vad som bedöms vara rimliga antaganden baserat på tidigare erfarenheter. Poäng som barnen fått i Kupol är främst till för att hitta barn som kan vara lämpliga för insatsen. Men att enbart välja barn utifrån den brottsrubricering som det finns misstanke om beskrivs som svårt. Detta är något som framkommer i följande situation där en av poliserna beskriver arbetet med att söka i Kupol.

Det är inte som att det är baserat på vetenskapliga parametrar. Utan det är snarare beteende och... Känsla är ju fel ord, men... Vad man uppfattar av barnet. Sedan har mängden med brottsmisstankar betydelse. Men när de är så här unga har de ofta inte så många brottsmisstankar på sig (Polis urvalsmöte LPO C, polis)

Förutsättningarna för arbetet med urvalet beskrivs som att det saknas "objektiva" mått som kan förutspå risken att barnen involveras i kriminalitet. I stället betonas betydelsen av att tolka och läsa av barnet utifrån det beteende som beskrivs kring den händelse där barnet är misstänkt för brott samt att tolka de eventuella riskfaktorer som finns kring barnet. När det handlar om unga

barn med få brottsmisstankar registrerade är detta en utmaning. Sättet att skilja ut barnen som kan vara lämpliga för Rätt Kurva blir att söka efter barn med ett beteende som avviker i jämförelse med andra barn misstänkta för enstaka brott. I följande intervju med en av poliserna som arbetar med urvalet av barn till Rätt Kurva beskrivs detta.

Först har vi en kille som är elva år. Riskfaktorerna vi ser är att han redan är anmäld för misshandel vid två tillfällen. Vid båda tillfällena så har det varit så att han har sparkat på en liggande person. Vid den sista misshandeln så är det att han krockar med en annan elev och båda faller, och då reser den här killen sig upp och sparkar den andra killen rakt i ansiktet så att han får näsblod och en trasig framtand. Det tyder på att det inte finns någon impuls kontroll och inget konsekvenstänk och ett modus som är ovanligt för att vara elva år.
(LPO B, polis)

En genomgående tematik under möten är hur särskild vikt läggs vid hur barnet agerat vid de tillfällen där de misstänks för brott. En förklaring till detta är att det första steget i urvalet görs med utgångspunkt i registrerade brottsmisstankar, vilket innebär att det är de brott som barnen misstänks för som legitimerar om barnet ska erbjudas Rätt Kurva. I detta fall nämns de två fallen av misshandel där pojken har sparkat på andra barn när de ligger ner. Det som lyfts fram är en tolkning av att pojken saknar impuls kontroll och konsekvenstänk.

En del av tematiken kring hur barnen agerat i samband med situationerna där de misstänks för brott är en värdering av hur barnet har uppträtt när barnet ställts till svars för sina handlingar. Följande exempel är från ett urvalsmöte med polis och socialtjänst. Under mötet går en av socialsekreterarna igenom det urval av barn som polisen inför mötet lämnat till socialtjänsten. I genomgången beskrivs de brott som barnen är misstänkta för. I detta fall beskriver och läser polisen från de anteckningar som ingripandepolis skrivit på plats vid ett tillfälle vid en misstänkt misshandel.

Polis: Det är två brottsmisstankar. Den första är från i maj. Den misstanken handlar om en misshandel av en okänd målsägande i en park. Den andra misstanken handlar om en misshandel som skett tillsammans med kompisar. De har tillsammans slagit en målsägande. Det handlar om sparkar och slag

när målsägande ligger ner på marken. När polisen anländer till platsen är XX (barnet som misstänks för brott) irriterad och menar att det handlar om självförsvar. Polisen på plats bedömer att XX saknar konsekvenstänk och uppträder respektlöst mot polisen och senare mamman som kommer till platsen. (LPO A, polis)

Skildringen av situationer och barnens handlande blir under mötena ett sätt att legitimera varför barnen är aktuella för Rätt Kurva. I fokus är det våldsamma, aggressiva och respektlösa uppträdandet när barnet ställs till svars för sina handlingar, medan själva händelserna återges endast övergripande. Under mötet nämns inget om hur situationerna uppstått eller vad som kan vara motiv, känslor eller bakgrund till handlandet. Detta kan tolkas som att urvalet i första hand är baserat på barnens risk att involveras i kriminalitet snarare än på barns behov av stöd. En djupare förståelse av barnets situation framträder först under den del av mötet där urvalet sker, då socialtjänsten delar information med polisen om det finns något pågående ärende kring barnet eller någon i barnets familj. Följande situation är från ett möte där socialtjänsten och polisen diskuterar vilka barn som är lämpliga att erbjudas Rätt Kurva utifrån socialtjänstens kännedom om barnet och dess familj.

Socialtjänst processledare: Vi har också X. Socialtjänsten inom SSPF (Socialtjänst, Skola, Polis och Fritid) har pratat med oss om honom. Det finns ganska mycket kännedom om X. Det mesta kommer från Barn och Unga (socialtjänsten). Det är ett ärende om att pappan utsatte mamman för våld under förra året. Det var därför man inledde en insats. Sedan har det också kommit in anmälningar från skolan om oro gällande X:s mående. De beskriver att X har ett normbrytande beteende. Under ett möte mellan skolan och mamman har X själv berättat att pappan även har utsatt honom för våld och hotat honom (LPO C, socialtjänst)

Utöver att pojken är misstänkt för brott, formars argumenten kring varför pojken kan vara en lämplig kandidat att erbjudas Rätt Kurva utifrån händelser i familjen kring vilka socialtjänsten har dokumenterad oro. Av samtalet under mötet framgår att socialtjänsten tidigare arbetat med insatser mot våld i nära relationer. Pojken har även själv uppgett att han blivit utsatt för våld av sin pappa. Detta kan förstås som att bilden av barnets situation ytterligare tar form i och med

att socialtjänsten delar dokumentationen som finns om barnet och familjen med polisen. I den intervju som följer berättar en av poliserna om denna process och den information som vanligen framkommer när barnets livssituation kartläggs vid urvalet av barn till Rätt Kurva.

Kommunpolis: När man börjar grotta i familjerna så visar det sig också att det nästan alltid pågår någon form av våld inom hemmets fyra väggar. Det är en gemensam nämnare. Det är heller inte ovanligt att det finns syskon som på ett eller annat sätt är involverade i kriminalitet (Intervju kommunpolis LPO B, polis)

I intervjun ovan framkommer att det är vanligt att de barn, eller någon familjemedlem, som polisen presenterar på urvalsmötet redan är pågående eller tidigare ärenden hos socialtjänsten. Socialtjänstens dokumentation om barnen och deras familjer används som exempel på faktorer i bedömningen av barnets risk att involveras i kriminalitet. Under intervjun beskriver polisen att många av de barn som övervägs att erbjudas Rätt Kurva har det gemensamt att våld förekommit i familjen. Därtill beskrivs det som vanligt att barnen har syskon som är dömda eller misstänkta för brott. Det som aktualiserar denna information är det brott som barnen misstänks för och hur barnen har handlat i samband med det misstänkta brottet och inte barnets behov av stöd.

I det avsnitt som följer riktas uppmärksamheten mot hur polis och socialtjänst resonerar kring de barn som är misstänkta för brott med liknande brottsrubriceringar som i exemplen ovan, men som ändå inte bedöms som aktuella för Rätt Kurva.

Förmildrande omständigheter

Under mötena med socialtjänsten förväntas polisen kunna redogöra för varför barnen är intressanta för Rätt Kurva och bidra med argument kring vilka barn som bör prioriteras. Beskrivningarna av barnen under mötena är således ett sätt att legitimera urvalet av barnen. En del i detta arbete är att även kunna svara på varför ett barn inte är aktuellt eller prioriteras i urvalet. Det första steget i arbetet med urvalet är ta fram en lista med barn misstänkta för brott utifrån de poäng de tilldelats i Kupol. Nästa steg är att läsa vad som finns dokumenterat kring

de händelser där barnen är misstänkta för brott. I följande intervju berättar den ansvariga för socialtjänstens arbete med barn och deras vårdnadshavare inom Rätt Kurva om urvalet.

Frågan vi ställer oss är om det här är ett barn som riskerar att bli långsiktigt kriminell, alltså fastna i kriminalitet. Eller är det ett barn som absolut behöver hjälp och stöd. Men där problematiken egentligen inte är kriminalitet. Det kan till exempel handla om barn som har aggressionsproblem. Det är bråk i och utanför skolan. De kanske har slagit någon och är polisanmälda för misshandel. Men det finns inga öppningar mot annan kriminalitet. Det handlar inte om att barnet gör kriminella val, utan mer om att barnet tappar kontrollen. Och då väljer vi bort det barnet, för då är det inte rätt insats. (LPO A, socialtjänst)

Misstanken om brott är det som fångar uppmärksamheten och ger poäng i Kupol. Men som det framgår av intervjun är brottsmisstanken bara en av aspekterna som vägs in i bedömningen. Lika viktigt är omständigheterna kring brottsmisstanken. I intervjun ovan exemplifieras detta genom en beskrivning av ett barn som hamnat i konflikter och blivit anmält för misshandel. När socialtjänsten ser närmare på barnets problematik framgår det att det inte handlar om kriminalitet (vilket i intervjun tycks implicera att stöd inte behöver ges), utan snarare om ett barn som har svårt att kontrollera sina känslor, vilket i och för sig inte behöver stå i motsatsställning till ett kriminellt beteende. Men eftersom det inte uppfattas finnas någon risk att barnet ska involveras i kriminalitet, bedöms Rätt Kurva inte vara en lämplig insats för barnet.

Det finns även exempel på när arbetet med att fatta beslut om vilka barn som kan vara aktuella att erbjudas Rätt Kurva innehåller en större osäkerhet. Följande observationsanteckningar från ett tillfälle då en av poliserna arbetar med urvalet beskriver hur bedömningen av risken att barnet involveras i kriminalitet är något som förändras under arbetsgången. Situationen är från ett tillfälle då polisen i arbetet med urvalet söker i polismyndighetens databaser för att se om vårdnadshavare och syskon har varit misstänkta för brott, dömda för brott eller varit målsägande.

Polis: Mamma och pappa ingen misstanke om brott. Men han är ändå intressant utifrån vad han har gjort och att han har en äldre bror som är duktig

på att vara kriminell. Misstanken är olaga identitetsanvändning. Han är en av säkert tio misstänkta på en skola som har använt Snapchat på ett väldigt otrevligt sätt mot sina lärare. Det i sig självt tycker inte jag säger något. Det är mer sådan sak ... Pojkar, unga pojkar i flock kommer inte alltid med de bästa idéerna tillsammans. Men i grunden handlar det inte om kriminalitet. Socialtjänsten har haft samtal med alla de här pojkarna. Det finns inte heller något mer på honom så känns det ju definitivt inte som någon oro utöver detta. Så honom släpper jag. (LPO C, Polis och socialtjänst)

I bedömningsprocessen vägs misstanken om brott in mot andra faktorer I exemplet är det att barnets föräldrar inte förekommer i polisens register, men å andra sidan är detta inte anledning nog att avfärda pojken som aktuell för Rätt Kurva. Pojken har en äldre bror med flera brottsmisstankar, vilket i detta sammanhang bedöms som en riskfaktor. Den aktuella händelsen är att pojken har varit med och publicerat kränkande inlägg på sociala medier. Av kommentaren ”det var väldigt otrevligt” framgår det att handlingen värderas som olämplig. Men det som hänt bedöms inte i första hand som ett kriminellt beteende utan snarare som ett resultat av att unga pojkar i grupp tenderar att fatta dåliga beslut. Utifrån att det inte finns några andra brottsmisstankar på pojken och att socialtjänsten har gjort en insats i det aktuella ärendet, så blir slutligen bedömningen att pojken inte är aktuell för att erbjudas Rätt Kurva.

Tematiken kring att det inte i första hand är brottsrubriceringen barnen misstänks för som avgör om de ska erbjudas Rätt kurva är framträdande i resultatet. Under ett möte diskuteras ett av barnen på listan med barn som polisen skickat till socialtjänsten inför mötet. I detta fall handlar det om en tolvårig pojke som är misstänkt för misshandel. Inför mötet har ansvarig hos socialtjänsten bestämt att pojken inte ska erbjudas Rätt Kurva. Anledningen är den information socialtjänsten fått av skolpersonal och den handläggare på socialtjänsten som pratat med pojken. Nedan diskuteras detta.

Socialsekreterare: (till polisen) Du levererade fem barn till mig i måndags.

Polis: En av dem förstår jag nu kanske inte är så aktuell för Rätt Kurva, efter att jag har samrått med dig.

Socialsekreterare: Ska vi säga varför jag tänker att vi inte ska välja honom? Han heter XX, är 12 år. Det var ju en misstanke om misshandel. Han varit med i den här misshandeln. Med en flicka som de knuffade på en gunga så hon ramla av och bröt armen. Men både skolpersonalen och socialsekreterarens uppfattning är att ... Det var inte en misshandel från hans sida. Sedan var han den som hjälpte flickan, tog hand om henne. Han kommer från en bra familj. Föräldrar som har ordning och reda. Alla andra syskon går det bra för. Det finns ingen oro för dem.

Polis: Nej då var vi inte rätt där ... (LPO C, polis och socialtjänst)

Situationen som i Kupol har brottsrubriceringen misstanke om misshandel bedöms på ett annat sätt av socialtjänsten. I denna bedömning läggs vikt vid pojkens intentioner och hur pojken agerat efter händelsen. Det som blir viktigt är att pojken aldrig menat att skada flickan och att han hjälpt henne efter att hon föll av gungan. Misstanke om misshandel tolkas som något som kan liknas vid en olyckshändelse. På ett liknande sätt som det sker en negativ värdering kring de handlingar där barnen bedöms som aktuella för Rätt Kurva, får här beskrivningen av barnet som inte menat något illa, visat medkänsla och tagit ansvar för vad som hänt, betydelse. Argumenten som används för att stärka pojkens oskuld är därtill att föräldrarna är ostraffade och att det inte finns oro kopplad till syskonen, det vill säga att ”han kommer från en bra familj”.

Exemplen ovan visar svårigheten med att välja vilka barn som ska erbjudas Rätt Kurva. Dilemmat med att välja vilka barn som är lämpliga för Rätt Kurva kan också förstås utifrån behovet av en avvägning mellan vilka behov av stöd som finns och vilka resurser som finns för att möta dessa. Detta är något som närmare kommer att diskuteras i följande avsnitt.

Att avgränsa insatsen

En del av arbetet med Rätt Kurva är att utveckla definitioner och avgränsningar för att hantera vilka barn som är lämpliga utifrån de insatser som erbjuds inom Rätt Kurva. Det finns flera dimensioner av detta. På ett övergripande plan regleras arbetet med Rätt Kurva av Polismyndighetens uppdragsbeskrivning. Målgruppen för Rätt Kurva är barn 8–15 år som misstänks för att ha begått brott och bedöms riskera att hamna i grov brottslighet. Socialtjänsten

fattar sedan ett myndighetsbeslut utifrån socialtjänstlagen, där barnets bästa och behov av stöd är vägledande för vilken insats som bedöms lämplig. I praktiken behöver emellertid de beslut som fattas anpassas till antalet barn som kan erbjudas Rätt Kurva, och barnens behov måste sättas i relation till de insatser som är möjliga. För att hantera detta behöver de som arbetar med Rätt Kurva hitta sätt att kategorisera vilka barn som trots ett dokumenterat behov av stöd ändå inte är lämpliga för insatsen. I följande situation beskriver handläggaren hos socialtjänsten som ansvarar för besluten om vilka barn som beviljas Rätt Kurva arbetet med urvalsprocessen.

Socialsekreterare: Men om man jämför med ett år sedan. Om jag fick fyra barn presenterade för mig, så kanske tre gick bort av olika skäl. Det var inte rätt målgrupp för Rätt Kurva. Antingen var lite för långt gångna. Kunde vara en ungdom som skulle placeras väldigt snart. Det är för långt gånget, det kan inte vi jobba med. (LPO C, socialtjänst)

I exemplet beskriver socialsekreteraren svårigheten med att välja rätt barn till Rätt Kurva. En del av denna problematik är att vissa barn i urvalet är ”för långt gånget”. Formuleringen syftar till barn som bedöms ha en för stor problematik för att kunna vara aktuella för Rätt Kurva. En aspekt av detta är att dessa barn ofta redan är pågående ärenden hos socialtjänsten. Men också att det är barn som bedöms ha ett större behov av stöd än vad som bedöms möjligt att möta inom Rätt Kurva. Situationen som följer är från ett urvalsmöte där en av handläggarna inom socialtjänsten tar upp denna fråga.

Socialsekreterare: Vad tycker vi om upplägget nu? Vi började med att välja barn som hade gått ganska långt. De var mer involverade i kriminalitet och det fanns en större oro. Sedan har vi valt att komma in ganska tidigt. Det är övervägande barn med lite beteendeproblematik. Det har visserligen hänt sådant att det blivit en polisanmälan. Men vi har inte valt dem med kontakt med äldre kriminella. De som ni i polisen ofta ser ute och som är närmare 15 år. Ska vi fortsätta så här eller var ska vi leta? Vad tycker ni? (LPO A socialtjänst)

Under mötet ställer en av handläggarna hos socialtjänsten frågan om de barn som erbjuds Rätt Kurva verkligen riskerar att involveras i kriminalitet. Bakgrunden är att tidigare var de barn som erbjuds Rätt Kurva, i det aktuella lokalpolisområdet, cirka 15 år. Utifrån att Rätt Kurva är en insats riktad mot barn mellan 8–15 år låg alltså dessa barn i det övre åldersspannet av urvalsgruppen. Kring dessa barn fanns det en tydlig oro och dokumenterade händelser som styrkte att barnen rörde sig i samma miljöer som äldre och mer etablerade kriminella. Under mötet kategoriseras de barn som begått flera brott som barn som ”gått långt” eller som ”långt gångna”. Det har emellertid visat sig att det är svårt att finna ett fungerande stöd till barnen där det finns en allvarlig oro kring deras kriminalitet. Frågan som handläggaren, utifrån denna bakgrund, ställer är hur de nu vet att de valt rätt barn när de väljer barn där det inte alltid finns någon kännedom om kriminalitet hos socialtjänsten eller iakttagelser från polisen som visar att barnen är på väg att involveras i kriminalitet. Följande diskussion är en fortsättning på detta resonemang från mötet i det föregående exemplet.

Socialsekreterare koordinator: Att hitta de rätta brotten för att få fram rätt barn.

Socialsekreterare handläggare: Men det är ju frågan vad som är rätt barn? Om vi bara hoppar upp i ålder till som är 14 år.

Socialsekreterare koordinator: ... då hittar vi ju fler barn. Då hittar vi grövre brott. Då vet vi att det är mer rätt. Rätt barn, fast mer svårjobb. Så är det.

Socialsekreterare handläggare: Men samtidigt finns det ett stort behov hos dem som har kommit lite längre. Barn som kanske har ett större behov av stöd. Rätt Kurva är ändå en stor insats. Vi handläggare på socialtjänsten känner ofta att vi saknar möjligheten till sådana insatser. (LPO A, socialtjänst)

Svårigheten att välja rätt barn handlar både om att välja de barn som behöver stöd och om hur befintliga resurser bäst kan användas. I diskussionen ovan handlar detta om att, när det kommer till de yngre barn som vanligen har få brottsmisstankar, är det svårt att avgöra vilket barn som är rätt barn. De äldre barnen däremot har ofta redan ett identifierat behov av stöd. Detta är, som framgår i flera av exemplen i den här texten, något som polis och socialtjänst återkommer till. Argumentet för att ändå inkludera de äldre barnen, trots att de kräver en större arbetsinsats, är

att det finns en större säkerhet om att dessa barn behöver stöd genom insatsen. Situationen som följer är ett tillfälle då en av handläggarna hos socialtjänsten lyfter frågan om var gränserna går för vad som är möjligt att göra utifrån Rätt Kurva.

Socialekreterare: Vi skulle ha plockat bort XX redan i urvalet. Då XX redan var så långt gången. Det blir missvisande att ha sådan en insats. Om vi inte kan jobba med honom. (LPO A, socialtjänst)

En aspekt är således att rätt barn kan vara fel barn, då det ökar risken att insatsen misslyckas. Hur detta dilemma ska hanteras är återkommande under mötena med polis och socialtjänst. I detta sammanhang blir ett barn som är "långt gånget" problematiskt och riskerar att äventyra insatsens legitimitet. Trots att Rätt Kurva, som tidigare beskrivits, är en längre och mer omfattande insats jämfört med de flesta andra frivilliga insatser hos socialtjänsten, finns det alltså en osäkerhet kring var gränserna går för att möta barnens behov.

Fråga om "långt gånget" behandlas även i följande exempel, där socialtjänst och polis diskuterar vilka barn som är lämpliga att erbjudas Rätt Kurva utifrån den lista med barn som polisen tagit fram till mötet. I situationen nedan är det en pojke som är aktuell, vars mamma nyligen kontaktat socialtjänsten med anledning av att hon önskar stöd i sin föräldraroll. Utöver två fall av misstanke om misshandel, har socialtjänsten fått kännedom om att pojken under höstterminen varit inblandad i ett flertal konflikter i skolan.

Socialtjänst processledare: Skolan uppfattar att han har ett våldskapital. Under hösten finns misstankar som avser misshandel, stöld och ofredande. Han förekommer också som målsägande, bland annat när han själv blivit misshandlad

Socialtjänst handläggare: Vi vet alltså redan väldigt mycket om honom. Men det betyder ju inte automatiskt att det är för långt gånget.

Socialtjänst processledare: Men utifrån det du har sagt, och utan att vi har pratat med handläggaren, så tycker jag att det börjar nosa på gränsen. Det är ganska långt gånget.

Socialtjänst handläggare: Jag tycker det här var svårt. Det känns i hjärtat att välja bort dem. Men man får hoppas att de får annat stöd. Och det får de ju, förr eller senare. Förr eller senare, kanske via LVU. (Lagen om vård av unga) (LPO C, socialtjänst)

Den samlade dokumentationen om pojken väcker frågan om pojken är "för långt gånget" för en insats inom Rätt Kurva. I den information som socialtjänsten har fått från skolan beskrivs pojken som normbrytande och som att han har ett våldskapital. Därtill har pojken själv utsatts för våld av andra elever. Det råder följaktligen ingen osäkerhet om att pojken är i behov av stöd. Dilemmat är om Rätt Kurva är rätt insats eller om andra åtgärder är bättre lämpade. I diskussionen om alternativa insatser används uttrycket "förr eller senare", vilket i detta sammanhang kan tolkas som att insatser enligt Lag om vård av unga blir möjliga om pojken fortsätter begå brott. Detta illustrerar svårigheten att bedöma vilka barn som är mottagliga för olika former av sociala insatser. Detta kan tolkas som att dilemmat med att välja "rätt barn" utifrån de tillgängliga insatserna skapar ett behov av kategorier och begrepp som legitimerar att vissa barn sorteras bort i urvalet.

Insatser i Rätt Kurva

I följande del av texten analyseras vilka insatser som socialtjänsten, polisen och Beredskapslyftet använder i arbetet med de unga. Texten är uppbyggd kring tre övergripande teman. Det första temat behandlar vilka problem och risker hos de unga som framträder genom de insatser som riktas mot barnen och deras vårdnadshavare inom Rätt Kurva. Det andra temat handlar om hur anställda inom polis och socialtjänst beskriver möjliggörande och begränsande omständigheter i arbetet med Rätt Kurva, exempelvis i relation till familjen, sociala relationer, lokalsamhället och skolan. Avslutningsvis behandlas vilka stödstrukturer, verktyg och resurser som efterfrågas av anställda inom polis och socialtjänst för att lyckas i arbetet med Rätt Kurva.

Problem och risker

När det gäller beskrivningar av barnens individuella problem och risker, är impulsstyrddhet återkommande. Detta uttrycks på följande sätt i en gruppintervju där de professionella diskuterar vilka Rätt Kurva-barn som prioriteras bland de barn som personalen arbetar med: "svag impuls kontroll och konsekvenstänk. De prioriterade vi". (LPO B, socialtjänst). Detta kan förstås som en del av den kategorisering de professionella behöver göra för att legitimera de förändringsinsatser som tillgängliggörs för barnen. Socialtjänsten har också begränsade resurser vilket illustreras genom talet om prioriteringsordning. Vidare beskrivs många av barnen ha ett utåtagerande beteende och aggressivitetsproblem vilket uttrycks av Rätt Kurva-behandlare enligt följande:

De flesta ungdomarna har ju varit på det här med misshandel och hot. Så det är ofta någon slags utåtagerande aggressivitetsproblematik, våldsamt beteende eller så där. Lätt att ta till våld. (LPO A, socialtjänst)

De problem och risker som de professionella identifierar hos barnen bemöts genom insatser i form av dels strukturerade program, såsom rePULSE⁸ (Socialstyrelsen, 2023), dels genom att

⁸ [1] rePULSE är en strukturerad metod som bygger på ett kognitivt förhållningssätt, social inlärningsteori samt utvecklingspsykologiska kunskaper om barns utveckling och mognad. Metoden genomförs genom en serie individuella samtal med psykoedukativa inslag i kombination med social färdighetsträning. Syftet med rePULSE är att med hjälp av en strukturerad individuell samtalskontakt ge stöd och verktyg för att hantera bristande

Rätt Kurva-behandlingarna träffar barnen och har samtal med dem. Insatserna syftar till att hjälpa barnet att förstå sig själv bättre och lära sig att hantera impulser och aggressioner. Insatserna riktar sig individuellt till barnen och är därmed individuellt indikerade.

En vanlig förklaring till barnens bristande impulskontroll och konsekvenstänk är att barnen har olika diagnoser. Detta uttrycks vid ett Rätt Kurva-möte: ”Jag börjar ju undra om pojken har någon diagnos. Utifrån att han har oerhört svårt att kontrollera sina känslor” (LPO C, polis). Diagnosen görs till en förklaring, som också kan åtgärdas genom utredning, fastställande av diagnos och medicinering. I beskrivningarna framkommer att de professionella identifierar och uppmärksammar vad som kan vara NPF-diagnoser hos barnen i Rätt Kurva, vilket uttrycks på följande vis i en gruppintervju:

Sen ett annat fenomen som vi har börjat upptäcka är ju också det här med NPF-diagnoser hos våra ungdomar. De flesta är under utredning eller har någon form av diagnos som ADHD. (LPO A, socialtjänst)

En följd av att NPF-diagnoser används som förklaring till barnens situation är att NPF-utredningar ses som en del av de åtgärder som behövs. Flera av barnen har inte tidigare fått tillgång till en utredning genom den offentliga vården, då väntetiderna är långa för en utredning som genomförs via Barn och ungdomspsykiatri (BUP). Möjligheten till stöd från Beredskapslyftet har i dessa fall varit en väg att finansiera utredningar genomförda av privata vårdföretag, vilket har kortat ner tiden för familjers väntan på utredning och eventuell diagnos.

En kritisk fråga som uppstår är huruvida den förkortade vägen till privatfinansierade NPF-utredningar riskerar att leda till att andra förklaringar till barns situation förbises. Barn som söker stöd vid BUP för en eventuell NPF-utredning får, tillsammans med familjen, hjälp att utforska och utreda andra möjliga förklaringar till de problematiska beteenden som barnet uppvisar. Barnets beteende kan exempelvis vara uttryck för att det finns andra typer av problem

impulskontroll, alternativt alltför hög grad av kontroll, och utveckla sociala färdigheter. Målgruppen är barn, unga och vuxna, från 5 år och uppåt, med svårigheter i känsloreglering, impulskontroll, problemlösning och sociala färdigheter.

i familjen och att barnet behöver andra typer av insatser än vad en NPF-utredning kan ge svar på.

Nära relaterat till beskrivningen av barnens beteendeproblematik är förståelsen av att dessa svårigheter leder till problem i skolan. En av Rätt Kurva-behandlingarna beskriver detta på följande sätt:

Sen är det ju skolan. Skolan är ju en gemensam nämnare. Att det blir någon problematik i skolan. Och det behöver inte alltid vara närvaro. Vissa kanske bara har en jättegod närvaro. Men att de stör andra i klassen. Eller håller på och busar under lektionstid. Och har inte världens bästa arbetsmoral just på lektionerna. Det är också en blandning. Men skolan har bara varit gemensam. Skolfrånvaro, ofullständiga betyg. Skola skulle jag säga är den gemensamma. (...) Men det är ändå skolproblematik. Man klarar inte, man är inte på lektioner. Och sen normbrytande beteende i hur man betar sig. (LPO C, socialtjänst)

Rätt Kurva-behandlingarnas insatser handlar därmed (bland annat) om att vara ett stöd i kontakterna med skolan, både för barnet och föräldrarna. De tidigare nämnda NPF-utredningarna beskrivs som en del i att få tillgång till mer stöd i skolan, men Rätt Kurva-behandlingarna beskriver också att de fungerar som ett stöd mellan skola, barn och föräldrar: "Jag går en gång i veckan och träffar skolan, ibland är barnet med, ibland är det bara jag och mentorn" (LPO C, socialtjänst). Det är tydligt hur skolframgång ofta lyfts fram som viktiga skyddsfaktorer för att motverka att barn och unga blir involverade i kriminalitet. En viktig del av arbetet med barnen och föräldrarna är därför att få skolan att fungera och, om det är nödvändigt, att hjälpa föräldrarna i kommunikationen med skolan.

Något som därtill är återkommande i materialet är beskrivningar av förekomsten av våld i familjerna. I de professionella förklaringarna till barnens situation är detta något som de ofta återvänder till i beskrivningarna av barnens situation hemma och relationer i familjen. Till skillnad från beskrivningen av barnens svaga impuls kontroll, konsekvensstänk och konflikter i skolan är detta en förklaring som växer fram under tiden för behandlingen när de professionella etablerat en relation till barnen och fått kunskaper om deras familjesituation. Våldet i familjen

beskrivs ske på olika sätt och det kan vara både föräldrar och syskon som utövar våld. Behandlarna berättar om exempel på psykiskt och fysiskt våld, uppfostringsaga och hedersrelaterat våld. Två av Rätt Kurva-behandlarna beskriver det på följande sätt:

(...) är det ett återkommande problem det här med förekomsten av våld?

F1: Det är den största delen vi har faktiskt.

F2: Ja.

I: Just det.

F1: Det är ju uppfostringsaga, liksom.

F2: Många gånger. Sen finns det ju grövre våld också, såklart. De blir ju placerade oftast.

I: Ja, precis. Och ni pratar även lite om heder, att det också förekommer.

F1: Och det är svårt att veta, vad är heder? Vi pratade också om det igår.

Vad är heder och vad är tradition?

(LPO B, socialtjänst)

Trots förekomst av våld i familjerna beskriver Rätt Kurva-behandlarna att de insatser som de arbetar med inte direkt syftar till att behandla våldsutsatthet eller förövare av våld (även om våld ingår som en del av det föräldrastödsprogram som används i LPO B). Det verkar inte handla om en ovilja att arbeta med behandling av våld, utan snarare en avsaknad av kunskap, resurser och metoder för att kunna genomföra ett sådant arbete. När resurserna inte finns tillgängliga verkar behandlarna anpassa sig till detta och istället fokusera på de insatser som de kan erbjuda. Detta kan ses som en anpassning och legitimering av arbetet. Det blir också tydligt att Rätt Kurva-arbetet begränsas av de resurser som finns tillgängliga i varje enskild kommun eftersom kommunens socialtjänst ansvarar för genomförandet av Rätt Kurva.

Utöver ofta överlappande förklaringar kring barnens situation hemma, diagnoser och svårigheter i skolan, beskrivs bristen på fritidsaktiviteter som en förklaring till barnens problematik. Fritidsaktiviteter och goda relationer med andra barn och trygga vuxna blir i detta

sammanhang en del av lösningen för att möta barnens behov av stöd. I en intervju med socialtjänstpersonal i ledande position beskrivs detta:

Främja för mer skyddsfaktorer. Det kan ju vara att man hittar aktiviteter som tar en bort från dåligt umgänge. (LPO B, socialtjänst)

Bristen på aktiviteter beskrivs som central i Rätt Kurva-arbetet och som något som behöver åtgärdas.

Gemensamma behovet hos alla ungdomar hittills så har det varit brist på aktivitet. De har inte haft någon aktivitet överhuvudtaget. (LPO A, socialtjänst)

Den beskrivna bristen på fritidsaktiviteter kan tolkas som att det inte handlar om brist på lättillgängliga fritidsaktiviteter som dataspel och att "hänga" på sociala plattformar via sin smartphone, utan snarare om bristen på andra former av fritidsaktiviteter, specifikt fysiska aktiviteter.

Denna tematik som har handlat om problem och risker kring barn och familjer kommer i följande avsnitt utvecklas genom att möjligheter och begränsningar i de professionellas arbete med barnen och familjerna beskrivs och analyseras.

Möjligheter och begränsningar i arbetet med barn och familjer

Ett återkommande tema kring styrkor i arbetet med Rätt Kurva är möjligheten att "få tillgång" till familjerna i ett tidigt skeende. Det handlar bland annat om att möta dem i deras oro och ge ett stöd som kan underlätta och avlasta dem. Vidare resoneras det kring "att komma in tidigt", som verkar vara en god grund för föräldrarnas motivation och mottaglighet. Detta beskrivs av en familjebehandlare på följande sätt:

Det är skillnad när man får ärenden, där informationen är, att det här är barn som är placeringsnära. Eller det här är ett barn som har varit placerat. Än om

man får ärenden där föräldrarna vill det här. Det är en jätteskillnad. I ingången liksom. (...) Det blir en jätteskillnad i mottaglighet. Motivationen tänker jag också. Anledningen till att man tackar ja. (LPO C, socialtjänst)

Möjligheten att tidigt möta föräldrar i en situation där de är mottagliga för stöd beskrivs som en tillgång. Utifrån de professionellas resonemang verkar detta ses som en väsentlig möjlighet för stöd och behandling. Genom att föräldrarna uppvisar motivation till att ta emot Rätt Kurva, öppnar sig möjligheter för familjebehandlarnas arbete. Dessa beskrivningar kan också ses som uttryck för hur klienten konstrueras inom det sociala arbetet och där motivation ses som central.

Föräldrarnas oro och mottaglighet för stöd innebär dock inte att det inte finns svårigheter att övervinna. Rätt Kurva-behandlingarna beskriver att det inledningsvis ofta finns en oro hos föräldrarna att kontakten med socialtjänsten ska leda till att barnet blir placerat med stöd av Lagen om vård av unga (LVU). En viktig del av den första kontakten med föräldrarna är därför att tona ner risken för placering och övertyga föräldrarna att ta emot det stöd som kan erbjudas inom Rätt Kurva. I följande citat berättar Rätt Kurva-behandlare om föräldrarna vid uppstart av Rätt Kurva:

Det som är gemensamt med alla de här familjerna vi har träffat hittills så är det att de är väldigt måna om sina barn. De är väldigt oroliga för just barnet. Någon familj har också haft andra barn som har varit i samma situation som bland annat är SiS-placerade. De flesta är väldigt rädda att barnen hamnar i ett LVU-läge. Ett placeringsläge. Med den lilla kunskapen de har om både samhället och de alla myndighetslagar vi har så har de känt sig ensamma i det här. När vi presenterar oss vilka vi är, hur vi kommer att arbeta med familjen hur kan vi ställas till stöd så känns det som att vi underlättar för dem lite grann.

När vi berättar hur planen är, att inte barnen ska hamna på ett LVU-läge och att vi som sitter allihop i rummet är oroliga för ungdomen.

(LPO A, socialtjänst)

En återkommande förklaring till föräldrarnas oro beskrivs som att de saknar kunskap om det svenska samhället. Brist på kunskap kopplas i citatet samman med känslor av ensamhet hos föräldrarna. Föräldrar som saknar dessa kunskaper blir också beroende av att bli lotsade genom dessa system. I grunden handlar detta om föräldrars makt och möjligheter att kunna fatta egna beslut. Flera professionella lyfter fram ett behov av att ge föräldrautbildning om det svenska systemet. Mer kunskap hos föräldrarna skulle kunna möjliggöra för dem att utöva och ta tillvara deras rättigheter, men också bli medvetna om skyldigheter och ansvar som förälder. Därmed skulle en förskjutning av ansvar och makt kunna ske, från socialtjänsten till föräldrarna.

Ett annat återkommande tema kring möjligheter i arbetet med Rätt Kurva-behandlingarna är möjligheten att arbeta på ett annat sätt än vad som är vanligt inom socialtjänsten. Vanligen karakteriseras arbetet av tydliga ramar för vilka insatser som erbjuds och vilka regler som gäller för att få tillgång, till exempelvis ekonomiskt bistånd. Många av familjerna i Rätt Kurva har haft kontakt med socialtjänsten tidigare, en del med omfattande insatser. Rätt Kurva-behandlingarna beskriver att de genom Rätt Kurva fått möjlighet att tänka i nya banor kring arbetet med familjerna och att erbjuda andra typer av insatser. Beredskapslyftet beskrivs som en viktig del i dessa nya möjligheter:

Alltså jag tycker verkligen att med tiden. När man också har ställt om lite i skallen. Att man börjar tänka lite mer utanför boxen. Så tycker jag ändå utifrån det som samordnarna främst beskriver kring stödet, att hela vårt tankesätt kring de här familjerna och hur vi ska jobba med dem har ju ändrats åt det positiva.

Och att vi går mer med dem. Men utmanar dem. Och också tänker väldigt mycket utanför boxen. Än vad vi från början var i familjebehandling,

Kontaktperson, det är det. Men sen med Beredskapslyftet. Och kunna tänka utanför boxen och vara mer flexibel. Tror jag också det har ökat absolut med tiden. Och det gillar familjerna jättemycket tror jag. För då ser de också att då blir det något annat än det de tidigare har fått. (LPO B, socialtjänst)

I citatet beskrivs att socialtjänsten går mer med familjerna, vilket kan förstås som att lyssna in mer på familjernas önskemål om hjälp och stöd. Detta beskrivs som en del i att tankesättet

(inom socialtjänsten) har ändrats till något mer positivt. Detta kan ses som en balansgång mellan att å ena sidan gå med familjerna och å andra sidan utmana dem. Att gå med familjerna skulle kunna vara ett sätt att upprätthålla motivation, vilket i tidigare citat framkom som en viktig del i arbetet. När det finns motivation att ta emot stöd, kan det finnas möjlighet att arbeta med utmaningar. Att vara motiverad att ta emot stöd och, i kombination med det, bli utmanad i tankemönster och handlingsätt beskrivs vidare som framgångsfaktorer för att skapa förutsättningar för förändringar hos föräldrarna. Möjligheten till ett flexiblere arbetssätt blir här en resurs och ingång till familjerna.

Det är emellertid tydligt att den flexibilitet som beskrivs som en möjliggörare å andra sidan innebär en risk att uppdraget blir otydligt. Detta är något som framför allt beskrivs vara påtagligt när arbetet med Rätt Kurva påbörjades. En av de anställda inom socialtjänsten berättar: "Det har varit ganska rörigt för oss att veta vad vi ska fokusera på och vad vi ska göra. Så det har ju liksom hämmat oss i vårt Rätt Kurva-arbete" (LPO B, socialtjänst). Detta kan också förstås som uttryck för det tolkningsarbete som har pågått sedan Rätt Kurva startade. Rätt Kurva som insats tolkas och implementeras på olika sätt i de tre städernas socialtjänster. Detta har medfört olika placeringar av insatsen i organisationerna, men också att Rätt Kurva praktiseras på olika sätt beroende på hur insatsen tolkas. Två av pilotstäderna har valt att placera Rätt Kurva som öppenvård och en av pilotstäderna har valt att placera Rätt Kurva inom myndighetsutövning. Socialtjänsternas organisering skapar därmed konsekvenser för hur Rätt Kurva kan ta form, vilket beskrivs i följande citat:

Sen har vi, kan jag tycka tyvärr, till skillnad mot för LPO A så har vi byggt in det här med att man ändå ska via myndighetsutövande socialtjänst inleda en utredning och få den här insatsen med Rätt Kurva. Och det är för att förhålla sig till lagstiftningen. Så som jag förstår, så det känns centralt. Man får oro för en unge och då måste man öppna ett ärende för att ungen ska kunna bli i Rätt Kurva. Och då måste det gå igenom. (...) Men det är ett svårt uppdrag, kan man säga. Vi har också krånglat till det för att koordinatören hos mig är anställd på en enhet, familjebehandlarna på en annan enhet, vilket gör att de arbetsleds av olika personer, där vi kanske inte heller alltid tycker lika och har lite olika logiker, och gör att risken är att det blir lite dubbla budskap.

Att jag tolkar Rätt Kurva på ett sätt, medan motsvarande chef som jobbar med familjebehandlarna tolkar det på ett annat sätt. (LPO C, socialtjänst)

I citatet beskrivs hur Rätt Kurva tolkas och genomförs i en av pilotkommunerna och hur den professionelle uppfattar detta. Att förhålla sig till lagstiftningen lyfts fram som centralt för hur Rätt Kurva implementeras i denna kommun. Vikten av att förhålla sig till lagstiftningen kan också ses som ett sätt att legitimera den egna verksamhetens tolkning och genomförande av Rätt Kurva. I detta fall har ansvaret för Rätt Kurva placerats under myndighetsutövning, vilket får till följd att arbetet behöver föregås av en utredning av barnets behov. Därefter fattas beslut om insatsen Rätt Kurva. Ärendet följs därefter upp av en socialsekreterare.

Olika tolkningar av hur arbetet med Rätt Kurva ska genomföras synliggörs även inom ledningens olika nivåer. Det beskrivs att det förekommer olika logiker, och att de professionella tycker olika, vilket kan leda till dubbla budskap. Konsekvensen blir att Rätt Kurva som insats innebär olika saker i olika städer. Vidare framkommer i citatet att det ses som en möjlighet att Rätt Kurva placeras inom öppenvård. Utifrån de tidigare resonemangen om vikten av att komma in tidigt och föräldrarnas motivation, kan resonemangen om fördelarna med Rätt Kurva som en öppenvårdsinsats vara av betydelse.

Något som också framkommer hos de professionella är att samarbete och samverkan har varit en utmaning under införandet av Rätt Kurva, men att det har förändrats över tid.

Utmaningarna tycker jag främst har varit samverkan på olika nivåer. Och samarbetet i huset. Och en stor utmaning som var i början var att få med föräldrarna på tåget. Min känsla är i alla fall att det är lättare nu. Kanske för att vi också är mer trygga i vad vi kan erbjuda och hur vi jobbar i Rätt Kurva. Men också för att vårt samarbete med polisen har ändrats också. Och vi är tätare. Och att vi är med från start och faktiskt kan berätta för familjerna vad vi faktiskt kan erbjuda. (LPO B, Socialtjänst)

I citatet beskrivs utmaningarna ha handlat om både samverkan med polis och intern samverkan inom socialtjänsten. Samverkan och samarbete förs samman med svårigheten att få med föräldrarna på tåget, det vill säga att få dem att tacka ja till Rätt Kurvas insatser. Samverkan

och samarbete görs till en del av motivationsarbetet med föräldrarna. Genom förbättrat samarbete beskrivs det vara lättare att få föräldrarna att ta emot insatser, vilket är ett av målen med Rätt Kurva, att tidigt ge insatser till barn och föräldrar. Samarbetet mellan socialtjänst och polisen beskrivs ha blivit tätare. Dessa beskrivningar kan förstås som att de professionella utvecklat sin praktik kring vad de kan erbjuda och hur arbetet ska utföras. I följande del utvecklas tematiken kring stödstrukturer och resurser.

Stödstrukturer och resurser

De anställda inom polis och socialtjänst som arbetar med Rätt Kurva beskriver att de önskar en rad olika typer av kompletterande stödstrukturer och resurser för att kunna arbeta på ett ändamålsenligt sätt. Det handlar om stödstrukturer och resurser riktade till föräldrar, barn, men också stöd och kompetensutveckling riktad till Rätt Kurva-behandlingarna.

I de professionellas beskrivningar framkommer att de ser ett behov av stöd till barnen som sträcker sig över alla dygnets timmar. Det stöd som erbjuds inom Rätt Kurva är vanligen förlagt till dagtid (vardag) trots att de barn och unga som får insatsen Rätt Kurva kan ha behov av stöd även under kvällar och helger, vilket beskrivs i citatet nedan:

Vi har behandlare som jobbar 8–17. (...) De här ungdomarna är nattaktiva. De är inte aktiva i att begå brott mellan 8 och 17. På samma sätt kanske man tar emot Swish och söker sig runt på skolan. Men jag tänker att man rör sig på helger och på kvällar. Vi skulle ha en täckning för att det finns någon som kan jobba med de här barnen. Även kvällar och helger. Sen förstår jag att man inte kan jobba dygnet runt. Men det blir ändå vissa utvecklingsområden.
(LPO A, socialtjänst)

En central idé om vad barnen behöver, i form av yttre kontroll, verkar handla om att dels kontrollera dem genom vuxennärvaro. Tidigare i texten beskrevs också barnens behov i form av vad som kan tolkas som självreglering. Barnen beskrevs som impulsstyrda och i behov av programmet rePULSE för att lära sig hantera impulser och därmed inte hamna i problem, såsom konflikter. Resonemanget kan förstås som att genom att barnen lär sig reglera sina impulser och

känslor kan en inre kontroll uppnås, som skulle kunna bidra till att barnen fungerar bättre i skola, fritidsaktiviteter och familjeliv. Det handlar därmed om en kombination av yttre och inre kontroll som de professionella beskriver behövs för att lyckas i arbetet med barnen.

Resultatet visar att insatser riktade mot föräldrarna ofta beskrivs som lika viktiga som de insatser som genomförs med barnen i Rätt Kurva. I intervjuerna framkommer att fokus behöver läggas på föräldraskap, i stället för att fokusera på barnens så kallade problem:

Polis: Vi kan heller inte ha enbart fokus på barnets problembild. Det är ju föräldrarna som behöver mycket stöd också. Det är en nackdel att så många av föräldrarna inom Rätt Kurva inte fungerar i sitt föräldraskap. Det skulle behövas kurser i svenska för föräldrarna och kurser för att utveckla föräldrarnas förmåga att ta sig in i samhället. Behöver fokusera än mer på föräldrarna istället för fokus på barnen. (LPO B, Polis)

Barnen i Rätt Kurva riskerar att belastas med problem som egentligen handlar om föräldraskap, med problem i det omgivande lokalsamhället i form av otrygghet, våld och kriminalitet, eller med strukturella problem såsom brist på integration, fattigdom och liknande. Vidare beskrivs att många föräldrar inte fungerar i sitt föräldraskap och att de skulle behöva kurser i svenska samt kurser i integration i det svenska samhället. Här blir snarare föräldrarna problembärare när kunskaper i svenska och integration sammanblandas med föräldraskapets funktion.

Med andra ord kan detta förstås som att det goda föräldraskapet konstrueras kring att vara integrerad, att ha ett arbete och kunskaper i svenska. Detta innebär att den stödstruktur som efterfrågas för familjerna inte bara handlar om ekonomiskt stöd till exempelvis barnens fritidsaktiviteter, utan lika mycket om ett vidare behov av stöd i form av arbete, svenskundervisning och stöd i föräldraskapet.

Polis 1: Företag har lagt in mycket pengar. Skulle de kunna ta ett annat ansvar också? Inte bara skjuta till pengar utan kanske ta in föräldrar, ge dem anställning, eller praktik åt barnen osv.

Polis 2: Pengar i all ära men det kommer vara faktiska görandesaker som gör skillnad. (LPO B, Polis)

I citatet synliggörs företagens roller som medfinansierare av stöd till familjer inom Rätt Kurva. Beskrivningen kan tolkas som att det finns en önskan om att företagen ska göra mer än att donera pengar. De professionella verkar se en möjlighet i att det som efterfrågas inom Rätt Kurva, men som kan vara svårt att lösa, nämligen arbete till föräldrar och praktikplats till barnen, skulle kunna ordnas inom dessa företag. Något som kräver mer av företagen än vad en donation gör; det kräver ett åtagande.

Ett annat återkommande tema kring behovet av stöd handlar om kunskap och kompetenser hos den personal som arbetat med barnen och familjerna. Rätt Kurva-behandlarna lyfter i flera fall fram att de ser begränsningar i arbetet med familjerna på grund av otillräckliga kunskaper eller resurser för att möta familjernas behov. De efterfrågar mer stöd för att kunna möta problem och behov, som kompetensutveckling:

Behandlare: Det jag skulle gärna vilja, som jag också tjatat på hos vår ledning, vår gruppleadare, är att kunna få bättre verktyg på att kunna (...) för vi jobbar ju som familjebehandlare. Som behandlare behöver man ha verktyg för att kunna göra någon form av förändring. Eller liksom någon form av (...) Så att man kan se någon form av utveckling i det här. (...) Men jag själv skulle gärna vilja ha lite mer verktyg i själva behandlandet. Av både ungdom och familj. Någon form av kompetensbehandling. Någon form av familjeterapi.

Intervjuare: Just det, och får ni något gehör i det? Är det något man tänker och planerar för framöver hos er?

Behandlare: Nej, men alltså, så här är det. Det handlar alltid om pengar. Det finns tyvärr inte tillräckligt med pengar för kompetensutveckling. Nej, nej. (...) Men jag har ju tjatat länge om till exempel familjebehandlingsterapi. (LPO A, socialtjänst)

I citatet beskrivs hur förhandlingen om kompetensutveckling inte beviljats med hänvisning till socialtjänstens ekonomiska situation, där utbildning i familjeterapi inte prioriteras. Insatserna,

det vill säga det stöd och den hjälp som erbjuds inom Rätt Kurva, verkar begränsas av de ekonomiska ramar som socialtjänsten förhåller sig till. Vidare skiljer sig Rätt Kurva-behandlarnas kompetenser åt beroende på vilken ort Rätt Kurva utförs i. Rätt Kurva innebär därmed i praktiken olika program beroende på var familjen bor. I följande resultatdel kommer nu barns och vårdnadshavares erfarenheter av Rätt Kurva att presenteras.

Barn och vårdnadshavares erfarenheter

I följande del analyseras hur de unga och deras vårdnadshavare beskriver sina erfarenheter av Rätt Kurva. Kapitlet är strukturerat kring tre övergripande teman. Det första temat behandlar hur de unga och deras vårdnadshavare uttrycker barnets och familjens behov. Det andra temat handlar om vad de unga och deras vårdnadshavare identifierar som utmanande och begränsande omständigheter för deras deltagande i Rätt Kurva. Avslutningsvis behandlas vad de unga och deras vårdnadshavare beskriver som motiverande och möjliggörande i arbetet med Rätt Kurva.

Behov och stöd – att underkommunicera kriminalitet

De barn och unga som deltar i Rätt Kurva är misstänkta för olika typer av brott. Vanligen handlar det om misshandel, rån, stöld, olaga hot eller skadegörelse. Samtidigt är de behov som familjerna artikulerar i relation till Rätt Kurva inte i första hand fokuserade specifikt mot barnens eventuella kriminalitet. Snarare skapas en berättelse där hela familjen beskrivs ha svårigheter, inte sällan på grund av brist på resurser och relevanta kunskaper. Det är således faktorer som skulle kunna tolkas som möjliga orsaker till kriminalitet, och inte kriminaliteten i sig, som återkommer i intervjuerna. En pappa berättar om det stöd som Rätt Kurva erbjuder:

Alltså först var vi arbetslösa. Både, jag och mamman. De har gjort mycket för oss, det här programmet. För det första, de hjälpte mina barn och våra barn att få vissa sommarpengar. Plus ett kort som också är ifyllt med kontanter. De hjälper barnen att vara med i aktiviteter. Dessutom de har hjälpt oss prata med arbetsförmedling, a-kassa, med socialtjänsten, skolan, de har hjälpt mycket med praktiska saker, sonen fotboll, dottern balett, plus våra små barn får vara med i simning. De hjälper med anmälningar, avgifter. Hade det inte varit för Rätt Kurva, det hade tagit väldigt lång tid för oss själva att fixa de här grejerna (...) Jag har haft kontakt med a-kassa tidigare. Men jag har inte kunnat göra det på ett rätt sätt. (Familj 1, LPO C)

Familjen beskrivs ovan behöva hjälp med kostnader, praktikaliteter i vardagen och fritidsaktiviteter. Då vårdnadshavarna inte heller alltid har kunskaper för att tillgodogöra sig

sina grundläggande rättigheter som invånare behöver de också få stöd i kontakten med myndigheter. Följaktligen är det strukturella villkor, inte minst fattigdom, och en svag anknytning till arbetsmarknaden som utgör den grundproblematik som familjen beskrivs behöva ha hjälp med. Den kriminalitet som är själva utgångspunkten för att familjen deltar i Rätt Kurva lyfts, såväl i denna som i flera andra intervjuer, relativt sällan fram som central eller blir ett tema för diskussion, även på en direkt fråga. Kriminaliteten placeras snarare i bakgrunden. Berättelserna etablerar därför Rätt Kurva som en aktör som inte i första hand direkt motverkar brott, utan kompenserar för brister i ordinarie välfärdssystem. En annan pappa berättar nedan om sin son och vikten av stöd och byte av destruktiva miljöer.

Han [sonen] hamnade i ett dåligt gäng. Jag är inte säker på exakt vad som hände. Men jag kommer ihåg att en gång var pojken med några kompisar, pojkar, inne på Hemköp. Där tog de en liten grej. Det var något som man kallar snatteri. De kunde ha tagit en liten dryck som de inte betalade för. Efter det fick vi ett erbjudande om Rätt Kurva. På grund av att vi behövde stor hjälp vi tackade ja till Rätt Kurva. Pojken hade också konflikter med en lärare i skolan, läraren var inte bra och skapade problem. Läraren hade ingen ork att stötta pojken och har anmält honom för frånvaro utan giltiga skäl. Efter att vi har fått hjälp med flytt och pojken bytt skola har det blivit bättre och sonen lugnare. Även tack vare programmet Rätt Kurva som hjälpte honom mycket. Det rättade till hans beteende som blivit helt annat. (Familj 2, LPO C)

Sonen, som intervjuas tillsammans med sin pappa, fyller i och berättar:

Jag var liten då och jag förstod det inte. Jag visste inte att det var fel. Jag gick fel väg, jag lärde mig inte nåt [i skolan]. Jag hade fel vänner och sånt. De bråkade väldigt mycket. Jag ville förändra mig. (Familj 2, LPO C)

Nya sociala sammanhang och stöttande insatser beskrivs som vägen till en positiv utveckling bort från kriminalitet. Grundproblematiken för barnet uppfattas inte i första hand vara brottslighet. Det familjerna identifierar som en risk handlar snarare om att den sociala kontexten (som hela familjen ingår i) och bristande stödet kring deras barn kan medföra att barnet hamnar i situationer som kan leda till brottslighet. Talet om ”snatteri” av ”en liten dryck” kan förstås som att allvaret spelas ner och avdramatiseras, i stället är det omognad (jag var liten då),

destruktiva sociala sammanhang (dåligt gäng, konflikter med lärare, fel vänner som bråkade) och bristande stöd som utgör en risk för att hamna i kriminalitet.

Nedtoningen av explicit kriminalitet är inte bara relaterad till familjernas grundläggande behov utan också till hur vårdnadshavarna förhåller sig till sina barns misstänkta brott. När barnets eventuella skuld beskrivs följer ofta en berättelse som avser att kontextualisera och göra den händelse som föranlett polisanmälan begriplig.

Olika mer eller mindre allvarliga incidenter nämns visserligen, det kan handla om att barnet uppvisar aggressivitet, har en dålig impuls kontroll eller hamnar i konflikter med andra i bostadsområdet. Samtidigt tonas barnets ansvar delvis ner, vilket en av mammorna formulerar genom att framställa sin son som utsatt. ”Jag fick samtal från polisen, min äldsta hade varit involverad i bråk i skolan. Varför? En som är fin och snäll som blir utsatt” (Familj 1, LPO B). Såväl barn som vårdnadshavare beskriver att anklagelserna mot barnet ofta är ensidiga, att händelsen som föranlett anmälan inte bara är barnets ”fel” och att ”man inte lyssnar på barnet”. En mamma berättar nedan om anledningen till att sonen har blivit polisanmäld:

Han är en väldigt fin kille, tycker om att hjälpa andra, göra fina saker. I början när han var lite yngre, han ville komma emellan om nån hade bråkat, han ville hjälpa till. Det är därför det blir lite... Han ville alltid komma emellan och stoppa två som bråkar med varandra, alltid, så kom han i gång. Många gånger jag har sagt ”du behöver inte blanda in dig i andra folk som bråkar”. Han säger att han kan inte bara stå och kolla. (...) Han har ju alltid, tyckte inte om nån som bråkar, så fort han såg två personer som bråkade, så han ville vara emellan och hjälpa till. Läger sig i på nåt sätt. (Familj 3, LPO C)

Sonens vilja att hjälpa andra människor genom att lägga sig i bråk beskrivs vara anledningen till att han har blivit polisanmäld. Trots mammans förmaningar om att inte blanda sig i andras konflikter kan sonen inte passivt se på när andra bråkar. Mamman har också tidigare i intervjun berättat att sonen en gång ingripit i ett bråk mellan föräldrarna och då hindrat pappan från att slå mamman. Sonen beskrivs således även vara ett offer för våld inom familjen, en erfarenhet som mycket väl kan trigga ett kriminellt beteende. Narrativet konstruerar sonen som en person med empati, rättvisekänsla och goda intentioner, men där dessa intentioner har fått negativa

konsekvenser. Sonen blir ett offer för situationen och behöver stöd, han görs inte till en förövare. Mammans resonemang kan förstås som att hon så att säga moraliskt rehabiliterar sonens riskbeteende och också delvis legitimerar hans handlingar.

En liknande nedtoning av ansvar görs av en pappa vars son misstänks för att ha slagit en lärare i skolan. Pappan berättar att sonen visserligen söker konflikter och att bråket mellan hans son och läraren uppstod på grund av ett bråk kring sonens mobil. Skulden beskrivs dock felaktigt ha förlagts på sonen:

Det är ett missförstånd från skolans sida. Det var mycket skrik, lärare upprörda, pojken grät. Skolledningen gjorde anmälan. Skolan berättade inte fullt ut vad som hade hänt, bara den ena sidans [skolans] perspektiv kommer fram. De har inte berättat allt, bara vad pojken gjort, inte läraren. Det stod i tidningen att en 9-årig elev slagit lärare. Vi upplever att bara en sida av historien uppkommer. (Familj 4, LPO C)

Bilden av händelsen mellan sonen och läraren beskrivs ha framställts på ett ensidigt sätt där all väsentlig information för att förstå händelsen inte har trätt fram i ljuset. Vidare beskrivs skolan ha missförstått situationen och inte erkänt sin skuld i händelseförloppet. Dessutom framträder skolan i berättelsen som en orättvis aktör som sitter på tolkningsföreträdet, vilket skapar en upplevd asymmetrisk maktrelation mellan skolan och familjen. Genom sin framställning ifrågasätter pappan skolans auktoritet och etablerar en motberättelse som omförhandlar skuld, ansvar och sanning i relation till händelsen. På så sätt utövas ett motstånd mot föreställningar som av individen kan upplevas som stigmatiserande och hotfulla.

Denna aspekt av stigmatisering är delvis också närvarande i nästa del som handlar om familjernas väg in i Rätt Kurva och specifikt deras initiala kontakt med socialtjänsten och de utmaningar som då beskrivs kunna uppträda.

Utmaningar och begränsningar – kidnappar socialen mina barn?

Ett återkommande tema i samtalen med vårdnadshavarna handlar om en initial rädsla för, och känsla av skam i kontakten med, socialtjänsten. En mamma berättar:

Som mamma jag var väldigt rädd att de skulle omhänderta honom, att de tar sonen ifrån mig. Jag kan inte prata öppet bland folk. Folk kanske säger att du håller på med bekymmer, och socialen är inblandad hela tiden. Då vill man inte öppet prata. I skolan och bland folk om man pratar om Rätt Kurva, då blir de väldigt rädda. Polisen inblandad, socialen inblandad. Så de vågar... de tror att de omhändertar barnen. Alla blir så skrämnda och rädda för polisen, att de tar barnen ifrån en, socialen. Så när vi hade problem, jag ville inte prata. (Familj 3, LPO C)

Mamman ovan beskriver oron hon kände inför socialtjänsten och för att berätta för andra om hennes familjs medverkan i Rätt Kurva. Hon redogör för att hon inte ville prata öppet om situationen i sin familj, att saker och ting då kunde missförstås och förvärras. I berättelsen framstår inte bara mamman som rädd, även omgivningen konstrueras som rädd, och möjligen dömande. Framställningen skildrar inte bara rädsla – den producerar rädsla som ett organiserande villkor för handlande. Konsekvensen av att vara öppen skapar osäkerhet, varför berättelsen legitimerar tystnad och tillbakadragande som rationell strategi. Kanske en öppenhet kring familjens situation riskerar att placera mamman i positionen som olämplig förälder? I redogörelsen suddas gränsen mellan stöd och kontroll ut och ger bilden av polisen/socialtjänsten/Rätt Kurva som ett möjligt stigmatiserande hot som utmanar föreställningen om insatser som enbart stödjande. En annan mamma beskriver att hon varit öppen med sin medverkan i Rätt Kurva men då blivit ifrågasatt av personer i sin omgivning. Hon säger i en intervju: ”Folk är okunniga. Dom undrar varför jag blandar in socialen och polisen” (Familj 1, LPO B). Hennes resonering att folk är okunniga, verkar legitimera hennes val att ta emot stöd från Rätt Kurva. Genom att beskriva dem som okunniga, blir hennes val det kloka och förnuftiga. En pappa beskriver vidare nedan att det bland människor finns en rädsla för socialtjänsten och dess möjliga befogenheter att omhänderta barn.

Det är många socialbehövande familjer som är rädda att vända sig till det sociala. De är väldigt rädda, de kanske menar att barnen kan bli tagna av sociala myndigheter. Sådana saker. Så det är mycket som de [familjerna] missar och som de är rädda för. (Familj 1, LPO C)

Många familjers rädsla för socialtjänsten beskrivs leda till att behövande familjer inte får det rättmätiga stöd de behöver. Rädslan görs här återigen till ett rationellt hinder för kontakt med socialtjänsten. Familjerna skrivs fram som rädda, passiva och maktlösa och kontrasteras mot en maktfullkomlig myndighet som handlar ovanför familjernas huvuden. Berättelsen gör också att fokus flyttas från eventuella institutionella brister till familjernas rädsla; utebliven hjälp framstår som ett resultat av subjektiva känslor snarare än till exempel brister i socialtjänstens förmåga att tillgängliggöra verksamheten för, och nå ut med korrekt information till, utsatta grupper i samhället.

Intervjuutsagorna ovan om att socialtjänsten ”tar” barn kan förstås i relation till den så kallade LVU-kampanjen. I början av 2022 nådde en omfattande påverkansoperation riktad mot den svenska socialtjänstens barn- och ungdomsvård sin kulmen. Kampanjen förmedlade bilden av att socialtjänsten systematiskt ”kidnappar” barn, i synnerhet barn med utländsk bakgrund och särskilt barn från familjer med koppling till muslimska länder. Budskapen fick stor spridning både inom Sverige och internationellt.

En studie genomförd av Socialstyrelsen (2024) motsäger kampanjens påståenden. Studien drar slutsatsen att det starkaste sambandet med placeringar av barn och unga är familjens socioekonomiska situation, inte föräldrarnas födelseland. Det som till en början framstår som en överrepresentation av barn med utlandsfödda föräldrar i socialtjänstens placeringar förklaras till största del av skillnader i familjernas ekonomiska och sociala livsvillkor. När barn med likartade socioekonomiska bakgrunder jämförs minskar skillnaderna kraftigt och vänds i flera fall till motsatsen: barn med två utlandsfödda föräldrar har då lägre sannolikhet att placeras än barn med två svenskfödda föräldrar. När analysen delas upp efter olika födelseländer framkommer att barn med föräldrar födda i länder där majoriteten av befolkningen är muslimer generellt har lägre sannolikhet att placeras än barn med föräldrar födda i andra länder, även när socioekonomi kontrolleras (Socialstyrelsen, 2024).

Flera av vårdnadshavarna beskriver också att den initiala rädslan för socialtjänsten som underblåstes av LVU-kampanjen förändras efter en tids deltagande i Rätt Kurva. Farhågor om att ens barn riskerar att omhändertas övergår till en tillit och förståelse för att socialtjänsten inte utan mycket specifika skäl omhändertar barn. Medverkan i Rätt Kurva beskrivs således korrigera för tidigare förutfattade meningar.

I början blev jag väldigt rädd vad som skulle hända. Men de försökte förklara, de stödjer och hjälper till. Sen vågade jag skriva på att vara med. De har förklarat väldigt tydligt att du inte är tvungen. Man måste inte, det är frivilligt. ”Om ni vill vara med så kan ni”, de har förklarat så på det sättet. Som jag sa i början blev jag väldigt spänd och rädd i första kontakten. Jag tänkte om vad som skulle hända och att det skulle bli ett värre problem. Men tills jag förstod det, blev det bättre och bättre. Alla folk säger, de tolkar ju på ett helt annat sätt. Man får ju ha dialog och prata med personalen. Ingen tar ju bara barnen ifrån dig. Man får förstå varandra och prata med varandra om det. (Familj 3, LPO C)

Över tid beskrivs erfarenheten av Rätt Kurva bli begriplig och meningsfull. Med en gradvis förståelse för hur socialtjänsten och Rätt Kurva arbetar avtar också rädslan mer och mer. Eller som en pappa (Familj 1, LPO C) uttrycker det: ”Jag är inte rädd. Jag har förstått hur systemet fungerar. Allt tack vare Rätt Kurva. Jag har lärt mig, Rätt Kurva har upplyst mig.” Genom tydlig information och upprepade försäkringar om frivillighet från Rätt Kurva accepteras deltagandet och iscensätts som ett eget val, där samtycke blir centralt. Frivillighet och samtycke blir därmed ett slags legitimitetsvillkor. I narrativet ovan skapas också en distans till andra familjer som fortfarande är rädda. Mamman positioner sig som någon som kan korrigera missuppfattningar och ”vet bättre”. Hon framstår därmed som mer kunnig och rationell jämfört med andra mindre informerade familjer. Hon blir någon som genom erfarenhet har lärt sig hur systemet fungerar och inte behöver vara rädd. På så sätt görs hon till en potentiell förebild för andra föräldrar, en respektabel och anständig förälder som kan navigera institutionella relationer på ”rätt” sätt. En annan mamma uttrycker det på ett liknande sätt:

Det finns flera föräldrar som är rädda att gå in i en sån här situation. Men vi kanske kan berätta för dem att ”det här är inte så svårt som ni tror”. De flesta

föräldrar har den här idén. Men de [socialen] tar inte något barn alls. Utan anledning. De måste få veta detta. Jag fick liksom jättemycket tillit. Och det var därför jag bett dem om mer och mer hjälp. Vissa föräldrar säger till mig: ”Hur kan du våga ansöka till socialtjänsten? Du är ju inte klok.” Nej, det är rättvist. (Familj 1, LPO C)

Återigen skapas en distans gentemot andra familjer som behöver informeras om hur systemet fungerar av upplysta och rationella föräldrar. Narrativet bidrar samtidigt till att maktasymmetrier mellan brukare och socialtjänst delvis osynliggörs och att ansvaret för trygghet flyttas till individen. De familjer som fortsatt är rädda riskerar att framstå som okunniga snarare än strukturellt utsatta.

Trots att flera av vårdnadshavarna beskriver att rädslan för socialtjänsten med tiden avtar och att tilliten tilltar tycks dock inte misstron helt försvinna för alla. Rätt Kurva är en samverkansinsats mellan polisen och socialtjänsten, men i några av familjernas berättelser görs insatsen till en verksamhet som *inte* inkluderar socialtjänsten. Det vill säga att socialtjänsten inte beskrivs vara en del av, och distanseras från, den verksamhet som Rätt kurva bedriver. En mamma (Familj 3, LPO C) säger till exempel: ”Tack och lov har vi inte mycket kontakt med socialen nu längre, det är bara X [Rätt Kurva-behandlare] och Y [Rätt Kurva-behandlare], ingen annan.” Och en annan mamma berättar:

Han [sonen] tror att den här platsen är socialtjänst. Han säger till mig att ”jag har slutat göra problem och det är lugnt nu. Varför kallar socialtjänsten in mig?”. Jag säger till honom, ”du får gärna fråga X [Rätt Kurva-behandlare] att de som du träffar inte är socialtjänsten”. Alltså barnen frågar, ”är det socialen vi går till?”. Jag säger ”nej” och att ”de [Rätt Kurva] försöker hjälpa er. Ibland, de här sakerna som jag inte kan, de kanske kan hjälpa er med det”, säger jag. (Familj 1, LPO C)

Även om socialtjänsten organisatoriskt alltså är en del av Rätt Kurva görs här en åtskillnad mellan dem. Rätt Kurva renodlas som hjälpsam och konstruktiv, i kontrast till socialtjänsten som implicit kopplas till kontroll. På en performativ nivå bidrar således berättelsen till att producera en hierarki mellan verksamheterna. Att socialtjänsten trots dess centrala funktion i

Rätt Kurva dessutom *inte* inkluderas i Rätt Kurva visar hur makt omförhandlas narrativt: det som upplevs som hotfullt (och stigmatiserande) hålls språkligt på avstånd, samtidigt som bilden av Rätt Kurva som något positivt upprätthålls. En central spänning i några av familjernas berättelser är därför att Rätt Kurvas legitimitet som hjälpsam insats bygger på att den språkligt och symboliskt skiljs från den institution (socialtjänsten) som utgör en del av dess organisatoriska grund. Samverkan framträder här som en paradox: den är en förutsättning för insatsen men samtidigt något som osynliggörs i berättelserna för att deltagandet ska upplevas som hjälpsamt och tryggt. Denna tematik – beskrivningen av Rätt Kurva som en trygg, hjälpsam och lyckad insats – utvecklas ytterligare i nästa del.

Möjligheter och motivation – hur beskrivs Rätt Kurva hjälpa?

Över lag lyser missnöjet med sin frånvaro gällande Rätt Kurva hos barn och familjer. Utöver den initiala rädslan för socialtjänsten som över tid ofta beskrivs avta samt upplevelser av att anklagelser mot barnen ibland är onyanserade eller görs för lättvindigt är det få klagomål som barnen och vårdnadshavarna ger uttryck för. Några föräldrar uttrycker visserligen kritik mot att polisen som rutin gör oanmälda hembesök ”med polisbil och uniform” när information om Rätt Kurva ska ges och efterlyser att polisen först kontaktar familjerna via mejl eller telefon. Vidare framkommer det i en av intervjuerna (Familj 1, LPO B) att föräldrarna tycker det är konstigt att deras barn får göra aktiviteter tillsammans med andra barn som har problem och att de inte vill att Rätt Kurva ska arbeta på det viset. Det förekommer också oro inför avslut av Rätt Kurva vilket beskrivs av en mamma (Familj 2, LPO A) som är orolig över hur det ska bli när Rätt Kurva avslutas, framför allt avseende det ekonomiska stöd som hon och sonen fått genom Rätt Kurva. Hon är orolig för att inte ha möjlighet att köpa busskort till sonen som behöver åka buss till sin praktikplats. På ett övergripande plan uttrycker emellertid familjerna att de är mycket nöjda med Rätt Kurva.

Vi är väldigt nöjda. Rätt Kurva är utmärkt. Och jag måste säga att om det här programmet lämpas sig för många familjer så blir många räddade av det här. Jag rekommenderar det, det här programmet är fantastiskt. (Familj 1, LPO C)

För mig det har varit väldigt bra, jag har lärt mig mycket kunskaper om det, jag har fått praktik, X [Rätt Kurva-behandlare] speciellt är väldigt, väldigt bra. Själv vill jag gärna vara med om det tar 50 år till, jag vill inte gå ifrån. Så jag vill vara med X [Rätt Kurva-behandlare] hela tiden. Jag vill att hon alltid ska finnas i vårt liv... jag är väldigt nöjd med allt, jag har inte sett något negativt ska tilläggas. (Familj 3, LPO C)

I citaten ovan beskrivs Rätt Kurva vara en mycket framgångsrik insats. Det är inte bara den individuella erfarenheten som skildras utan berättelsen tycks också göra anspråk på en form av universell giltighet då potentiellt ”många familjer” kan bli ”räddade”. Mammans personliga och emotionella relation till behandlaren förstärker vikten av insatsen. Relationen framstår som närmast livsavgörande, gränslös i tid och byggd på tillit och beroende. Performativt fungerar citaten som en legitimering av Rätt Kurva, en rekommendation till andra familjer och ett implicit argument för fortsatt eller utökad verksamhet av insatsen. Rätt Kurva konstrueras således som en framgångsberättelse som tillskrivs en transformerande kraft för dem med behov av stöd. I berättelserna produceras också bilden av den tacksamma familjen. Föräldrarna positionerar sig som ödmjuka mottagare av hjälp ifrån en generös och nästan frälsande insats. Tacksamheten är relaterad till det batteri av stöd som Rätt Kurva erbjuder och som familjerna återkommer till i sina berättelser.

För att stötta barnen (och deras syskon) som deltar i Rätt Kurva finns många olika former av hjälp att tillgå. Det kan till exempel handla om att bidra med att hitta en praktikplats, ett sommarjobb eller finansiera fritidsaktiviteter och idrottsutrustning. Barnen kan också få hjälp med stöd i skolan, läxhjälp eller att byta skolklass vid vantrivsel med lärare eller klasskamrater. Vidare erbjuds barnen skilda former av samtalsstöd och terapi för att hantera ilska, destruktivt beteende och det som beskrivs som dålig impuls kontroll. En pojke berättar om hur Rätt Kurva hjälpt honom:

Det har förändrat mitt liv faktiskt. Jag har börjat ett nytt fotbollslag och sånt. Alltså att jag går rätt väg och så lär jag mig grejer [i skolan]. Jag brukade vara ute mycket och hade inget att göra. Förr var jag inte så snäll mot personer. Men nu har jag respekt. Jag var tidigare elak mot personer. Sa elaka saker. [Vem har lärt dig att säga snälla saker?] Det är Rätt Kurva. (Familj 1, LPO C)

Rätt Kurva beskrivs ha förändrat pojkens liv. Normer om respekt, snällhet och ansvar ses som en effekt av Rätt Kurvas verksamhet. Insatsen framställs inte som kontrollerande utan mer som att den bidragit till en normstyrning internaliserad av pojken. Berättelsen ger bilden av pojken som ett moget och moraliskt förbättrat subjekt som tagit avstånd ifrån ett tidigare mindre ansvarsfullt liv. Flera av de unga som intervjuats beskriver betydelsen av att ha fått tillgång till Rätt Kurva på ett likande sätt. En av pojkarna (Familj 2, LPO A) uttrycker att han tror att han hade blivit rekryterad till ett kriminellt gäng om han inte hade fått delta i Rätt Kurva. ”Om inte jag hade fått Rätt Kurva så hade jag varit med i ett gäng”. Vad gäller det stöd som riktas till vårdnadshavarna handlar det ofta om hjälp med att hitta ett arbete, en praktikplats eller kanske en ny bostad. Vårdnadshavarna kan även få hjälp med att söka a-kassa eller försörjningsstöd, hitta en relevant utbildning eller gå en kurs i föräldrastöd ”för att få hjälp med föräldrarollen” och ”veta hur vi ska förhålla till sonen, föra dialog med sonen, ge beröm och kärlek”, som en pappa (Familj 4, LPO C) uttrycker det. En mamma (Familj 3, LPO C) beskriver att hon har fått hjälp via Rätt Kurva att komma på en arbetsintervju och därför känner sig ”hoppfull om att hitta ett jobb”.

Flera föräldrar berättar att de inte alltid ”räcker till” för eller ”når fram” till sina barn och att barnen inte lyssnar på dem. Några beskriver också att de ibland inte förstår vad deras barn anklagas för eller vad socialtjänsten och skolan menar när de kontaktar vårdnadshavarna gällande (vad de ibland uppfattar som missriktad) oro och klagomål rörande deras barn. I dessa fall framställs Rätt Kurva som en mycket viktig resurs som underlättar för både barn och vårdnadshavare att kunna ha mer konstruktiva samtal med varandra och som kan stödja vårdnadshavarna i kontakten med olika myndigheter och samhällsfunktioner. Flera av vårdnadshavarna beskriver att de fått gå en kurs [föräldrautbildning] som hjälpt dem mycket. De beskriver att de under kursen fått utbildning om hur man kan göra som förälder till en tonåring för att hantera och lösa konflikter, samt hur de bättre kan förstå varandra och prata med varandra. Flera av föräldrarna som har gått kursen beskriver att de fått lära sig mycket och att de utvecklats. Kursen beskrivs, av både föräldrar och barn, ha bidragit till mindre konflikter och ett bättre klimat i familjen. En av mammorna beskriver det på följande vis:

Vi har gått en kurs. Det var en gång varje vecka. Vi har gått steg för steg hur man ska hantera barnen hemma. De har visat oss hur de tänker, om de är ledsna. Allt allmänt. De har visat videor. (Familj 2, LPO B)

Kursen, som flera beskriver har varit till hjälp och stöd för att utvecklas i föräldrarollen, har erbjudits till vårdnadshavarna i Rätt Kurva-familjer i en av städerna. Föräldrarnas beskrivning av insatsen som en kurs eller utbildning kan också ses som ett sätt att neutralisera socialtjänstens insatser till en accepterad insats.

Behandlarna inom Rätt Kurva beskrivs vara personer som lyssnar och är inkännande. De framställs som i hög grad tillgängliga för familjerna och hjälpsamma med praktiska uppgifter i vardagen. Såväl unga som vårdnadshavare uttrycker att förtroliga och tillitsfulla relationer utvecklas med behandlarna och att de fungerar som en form av ”språkrör” som ger en röst åt familjerna och fungerar som en länk mellan familjerna och olika samhällsliga representanter. Flera av vårdnadshavarna beskriver det som en avlastning som har hjälpt dem mycket. Genom Rätt Kurva behandlarna är vårdnadshavarna inte ensamma i alla de möten med olika instanser, såsom exempelvis skola och socialtjänstens försörjningsstöd. Rätt Kurva behandlarna beskrivs ge både känslomässigt och praktiskt stöd, något som verkar stärka vårdnadshavarnas egen handlingsförmåga. En av mammorna (Familj 1 LPO B) beskriver det så här: ”Men nu har jag rätt personer att vända mig till, jag kan fråga. Skillnad mot att inte ha någonting, vad skulle jag göra när skolan anmäler. Det är positivt för familjen.” Rätt Kurva tar således form som en slags ”mellaninstans” och buffertzonen genom vilken en ofta upplevd byråkratisk samhällsstruktur filtreras och översätts till något mer hanterbart och begripligt för familjen.

Rätt Kurva tillskrivs också en stark förändringspotential. Vårdnadshavarna uttrycker att deras barn har utvecklats positivt under den tid som de har deltagit i insatsen. Föräldrarna beskriver att barnet ”lyssnar mer på sin mamma” och är ”jättesnäll och hjälpsam hemma” (Familj 2, LPO C). Sonen lyssnar bättre nu: ”Han är lyhörd nu och lyssnar på oss, han är lyhörd och följer våra regler” (Familj 4, LPO B). Sonens personlighet har ”förändrats till det bättre, han söker inte konflikt med andra” (Familj 4, LPO C). Det ”går jättebra i skolan” och sonen ”sköter sig bättre hemma”, ”hjälper till med tvätt” och har slutat ”bråka med sina syskon” (Familj 3, LPO C). Den utveckling vårdnadshavarna identifierar hos barnen har med beteendeförändringar i allmänhet att göra. Handlingar relaterade till en explicit kriminalitet är således återigen

frånvarande. Vårdnadshavarnas starka gillande av och tacksamhet över insatsen avspeglas också i att flera av dem, från de tre pilotstäderna, önskar att Rätt Kurva kunde ”utökas” till fler städer, ”öppnas upp” och ha ”större befogenheter”. Önskemålet om Rätt Kurva som en universell insats utvecklas nedan av en pappa då han får frågan om vilka familjer han tycker bör delta i Rätt Kurva:

Alla familjer. Både som varit inblandade med poliser eller inte. Hade man kunnat ha de familjerna i Rätt Kurva, vanliga familjer som inte haft med polisen att göra. Då minskar risken att de hamnar i kriminalitet. I problem. Det finns många familjer här i Göteborg. Med omnejd. De pratar inte svenska så bra. De behöver någon som kan lära dem rätt språk. Vissa familjer som inte kan språket, de behöver råd och riktlinjer. Hjälp från den här Kurvan [Rätt Kurva]. Plus barnen i pojkens [sonens] ålder. De behöver också få mycket information så att de inte hamnar i något snett. För jag kan betona en sak. Om barn i pojkens ålder har några problem. De kommer fortsätta. De kommer fortsätta hela tiden. Det ökar alltså deras kriminalitet. Om man inte ingriper. (Familj 1, LPO C)

Beskrivningen av Rätt Kurva som en insats för ”vanliga” och ”alla” familjer kan förstås som att Rätt Kurva upplevs som en positiv, allmängiltig och viktig verksamhet som bör utvidgas så att fler kan ta del av den. Men beskrivningen kan också läsas i relation till att den legitimerar den egna familjens medverkan i insatsen. Genom att hävda att Rätt Kurva passar ”alla familjer” och ”vanliga familjer” görs insatsen till något universellt gott som inte är begränsad till problemfamiljer eller särskilda riskgrupper. Berättelsen bidrar således till att skapa en bild av att familjen inte nödvändigtvis deltar i Rätt Kurva på grund av att deras son misstänks för ett brott eller för att det finns en oro över att sonen kan komma att involveras i gängkriminalitet, utan på grund av att detta är en universell insats som passar alla. De utmärker sig i och med det inte som en avvikande problemfamilj, utan narrativet bidrar till att återupprätta familjen som respektabel och normal. Pappans beskrivning kan därmed förstås som ett sätt att återta tolkningsföreträdet och utöva motstånd mot risken att framträda som avvikande och annorlunda.

Slutsatser och diskussion

I fokus för denna rapport står brottsförebyggande insatser riktade mot barn och unga genom arbetet med Rätt Kurva. Det övergripande syftet har varit att studera implementeringen av Rätt Kurva i Göteborg, Linköping och Södertälje. Analysen behandlar på vilka grunder polis och socialtjänst väljer ut barn till insatsen, vilka åtgärder som vidtas samt hur barn och vårdnadshavare beskriver sina erfarenheter av att delta i Rätt Kurva. Dessa frågor rymmer både ett intresse för arbetsprocessen inom Rätt Kurva och för hur problem och risker definieras genom de insatser som riktas mot de barn, unga och familjer som deltar i programmet.

Under tiden denna studie har genomförts har arbetet med Rätt Kurva implementerats i Göteborg, Linköping och Södertälje. I processen att utveckla former för samverkan och fördela ansvar mellan polis och socialtjänst har det funnits spänningar mellan otydlighet och flexibilitet. Arbetets öppna och prövande karaktär har ibland beskrivits som otydlig, vilket skapat osäkerhet kring ramarna för uppdraget och ansvarsfördelningen mellan polis och socialtjänst. Samtidigt har denna otydlighet också framhållits som en styrka, eftersom den möjliggör flexibilitet och utrymme att anpassa insatser efter varje barns och familjs behov samt att arbeta med motivation under insatsens gång.

Samverkan med Beredskapslyftet har i detta sammanhang utgjort en viktig resurs, eftersom den möjliggör stödformer som annars inte är tillgängliga inom socialtjänstens ordinarie verksamhet. Samtidigt finns det skäl att uppmärksamma att Beredskapslyftets insatser inte regleras på samma sätt som stöd från offentliga aktörer, såsom skola och socialtjänst. Detta innebär att verksamheten inte omfattas av samma krav på rättssäkerhet och likvärdighet (jämför Sernhede et al., 2024). Därtill kan de företag som finansierar verksamheten ha egna intressen och förväntningar på hur medlen används och vilka resultat som ska uppnås.

En betydande del av arbetet med Rätt Kurva är att kategorisera vilka barn som riskerar att involveras i kriminalitet. Analysen visar hur sådana bedömningar inte enbart kan baseras på de misstankar om brott som finns registrerade i Kupol. Detta är särskilt tydligt när det handlar om yngre barn där det ofta finns få misstankar om brott registrerade. Polis och socialtjänst behöver därför, delvis utifrån bristen på tidigare dokumentation, skapa en berättelse om barnen som legitimerar besluten (Gubrium & Holstein, 2009; Jenkins, 2000). Barnen som erbjuds insatsen

beskrivs exempelvis som respektlösa och utan konsekvenstänkande, medan de som väljs bort oftare framställs som att deras handlingar är misstag eller beroende av omständigheter utanför deras kontroll. Detta kan förstås som ett retoriskt arbete där värdeladdade bedömningar och beskrivningar om barnen tillsammans med den information som finns hos polis och socialtjänst om syskon och föräldrar blir grund för besluten om barnen som ska erbjudas Rätt Kurva (Wacquant, 2025; Lunneblad m.fl., 2024; Fassin, 2015).

Ett återkommande tema i urvalet av barnen till Rätt Kurva är spänningen mellan barnens risk att involveras i kriminalitet och barnens behov av stöd. Denna spänning kan förstås mot bakgrund av polis och socialtjänsts olika uppdrag (Day, 2023; Söderberg, 2023; jämför Bourdieu, 2014; Garland, 2001). Det är socialtjänsten – med ett tydligt uppdrag att arbeta utifrån barnets bästa – som fattar myndighetsbeslut om vilka barn som ska erbjudas Rätt Kurva. Samtidigt är det tydligt hur betydelsen av barnens registrerade misstankar om brott som en grund för urvalet bidrar till att fokus läggs vid barnets risk att involveras i kriminalitet snarare än barnens behov av stöd och sociala insatser. Detta kan förstås som en hybridisering av vad som traditionellt varit socialtjänstens arbete, då Polismyndigheten blir del av att fatta beslut kring vilka barn och unga som ska erbjudas stöd (Söderberg, 2023; Forkby, 2020; Wacquant, 2016).

Spänningen mellan barnens behov av stöd och risken att de ska involveras i kriminalitet återspeglas i kategoriseringen av de barn som beskrivs som "för långt gångna". Kategoriseringen handlar inte i första hand om barnens behov, utan fungerar som ett sätt att argumentera för varför vissa barn, trots omfattande behov av stöd, inte erbjuds Rätt Kurva (Gubrium & Holstein, 2009; Jenkins, 2000; Bourdieu & Wacquant, 1992). I detta sammanhang kan kategorin "för långt gångna" förstås som att polis och socialtjänst behöver legitimera varför andra insatser anses mer lämpliga, särskilt när det finns en risk att insatsen annars skulle misslyckas och dess legitimitet på sikt undergrävas (jämför Bourdieu, 2014). Tidigare studier har visat hur liknande "interna kategorier" utvecklas inom människobehandlande organisationer, såsom socialtjänsten, för att möjliggöra att "svåra" ärenden överlämnas eller placeras hos andra delar av organisationen eller hos andra myndigheter (Sirois, 2023; Zacka, 2017).

De stödåtgärder som erbjuds barn och familjer kan, utöver att ses som stöd, också förstås som ett sätt för socialtjänsten att kategorisera problem (jämför Gubrium & Holstein, 2009). Resultatet visar hur fokus riktas mot individuella insatser, där barnet förväntas lära sig att reglera och förändra sitt beteende, exempelvis genom problemlösning, konflikthantering och emotionell reglering. I behandlarnas beskrivningar återkommer behovet av fritidsaktiviteter, sommarjobb, rePULSE och NPF-utredningar. De individuella stödinsatserna står därmed i centrum för de professionellas uppmärksamhet. Detta kan förstås som ett uttryck för det arbetssätt som etablerats genom Socialstyrelsens (2023) införande av BBIC, med dess fokus på risk- och skyddsfaktorer (jämför Lunneblad med flera., 2024).

Ett återkommande tema i beskrivningarna av problem och risker kring familjerna är förekomsten av våld, både i form av att barnet bevittnar våld i hemmet och att barnet själv utövar våld. Att uppleva och/eller utöva våld är en välkänd riskfaktor. Barn som bevittnar våld i hemmet löper en ökad risk för normbrytande beteende och återfall i kriminalitet (Andershed & Andershed, 2019). Barnens situation i dessa familjer kan förstås med hjälp av begreppet *strain* (Agnew, 2017), som på svenska kan översättas till påfrestningar. Forskning visar att sådana påfrestningar kan bidra till utvecklingen av normbrytande beteenden, inklusive kriminalitet (Levell, 2022; Agnew, 2017). Resultatet visar hur behandlarna försöker stödja dessa familjer genom att skapa struktur i vardagen. Det kan exempelvis handla om att organisera fritidsaktiviteter genom idrottsföreningar eller att ordna praktikplatser och arbete. I dessa insatser har Beredskapslyftet varit en viktig resurs.

Avsikten med Rätt Kurva är att fungera som ett individanpassat brottsförebyggande program. Detta innebär en utmaning, eftersom insatserna riktas mot individen utan att problemen nödvändigtvis har sin grund där (Featherstone med flera., 2018; Lundström med flera., 2021). Detta är särskilt viktigt när det gäller barn och unga. När problem och risker individualiseras finns en risk att barnen själva framstår som bärare av problemen, vilket i sin tur kan påverka deras självkänsla negativt (jämför Levell, 2022). Det finns därför anledning att fråga om gruppriktade eller mer strukturella insatser också skulle kunna utgöra en del av lösningarna inom Rätt Kurva.

Resultatet visar hur vårdnadshavarnas beskrivningar av familjernas behov av grundläggande välfärd, samt hur de förstår och delvis också ursäktar eller förmildrar sina barns handlingar, kan

förstås utifrån den möjliga skam och underordning som familjerna kan erfaras när en familjemedlem misstänks för ett brott. Risken för stigmatisering blir i familjernas berättelser omvandlat till ett försök att återupprätta en form av motbild som signalerar legitimitet och anständighet (Gubrium & Holstein, 2009; Jenkins, 2000).

Familjernas förståelser av de problem som de upplever verkar vidare handla mer om strukturella förklaringar till skillnad från de professionellas förståelser. Kriminaliteten, som är anledningen till att Rätt Kurva ges, placeras i bakgrunden när problemen beskrivs och vårdnadshavarna berättar om strukturella villkor, den sociala kontexten och bristande stöd som anledningar till problemen (Agnew, 2017; Forte, 2018). Barnen framställs som utsatta på olika sätt, vilket också skiljer sig från de professionellas beskrivningar som ofta handlar om barnens riskbeteenden. Kriminaliteten framträder i vårdnadshavarnas narrativ därför som en form av *frånvarande närvaro* (Ambjörnsson, 2003), det vill säga att den kriminella aspekten – som utgör själva grundpremisen för deltagande i Rätt Kurva – närmast osynliggörs trots dess påtagliga närvaro. Detta kan förstås som en strategi som syftar till att dölja, ta avstånd från eller utöva motstånd mot aspekter av beskrivningar av vem man är, som individen kan uppleva som hotande eller stigmatiserande (Skeggs, 1997).

Familjerna uttrycker att de i hög grad är nöjda med Rätt Kurva. Detta kan delvis förstås genom att Rätt Kurva verkar ses som frikopplat från, den potentiellt skrämmande, socialtjänsten och därmed legitimt att ta emot stöd ifrån för familjerna. Rätt Kurva utgör därmed en framkomlig väg att nå fram till familjerna genom dess status och omnämning som något annat än socialtjänsten och dess traditionella insatser. Berättelser såsom att Rätt Kurva är till för alla som en universell insats samt att det som erbjuds och ges inom Rätt Kurva benämns som kurser, utbildningar och Beredskapslyftet, blir andra sätt att beskriva familjebehandling och ekonomiskt bistånd. Rätt Kurva beskrivs och omtolkas därmed på ett sätt så att det skapas legitimitet för familjens kontakter med socialtjänsten (jmf Gubrium & Holstein, 2009). Sammantaget kan detta förstås som att barn och familjer i brottspreventiva insatser skapar motberättelser för att undvika att stigmatiseras och markeras som ovanliga, avvikande och annorlunda.

Avslutande reflektioner

Resultatet visar hur Rätt Kurva i flera avseenden innebär individuella lösningar på behov av stöd som i grunden har strukturella orsaker, såsom bristande stöd i skolan, fattigdom, trångboddhet, arbetslöshet samt social och ekonomisk segregation. Samtidigt står detta inte i motsättning till att Rätt Kurva uppfattas fungera väl av både polis och socialtjänst, liksom av de familjer som deltar. Insatsen beskrivs bidra till stöd och positiva förändringar i barnens och familjernas livssituation. Det är dock svårt att avgöra i vilken utsträckning dessa förändringar *enbart* kan tillskrivas Rätt Kurva som insats. Den statistik som finns visar visserligen minskad brottslighet över tid, men denna utveckling behöver förstås i relation till urvalet av deltagare och deras initiala problemnivå.

Tidigare forskning visar att det saknas tydlig evidens för vilka öppenvårdsinsatser som ger bäst resultat för unga som begått brott (SBU, 2023). Detta innebär dock inte att insatser som Rätt Kurva saknar värde, utan snarare att utfallet behöver förstås i relation till barnens livssituation, det behov av stöd som identifierats samt vilka insatser som därefter genomförs. I rekommendationerna från SBU understryks vikten av kontinuerlig uppföljning och anpassning av insatser utifrån barnens behov och förutsättningar.

I detta fall är Rätt Kurva jämfört med socialtjänstens vanliga insatser mer flexibel och har tillgång till fler resurser och möjligheter till individuella lösningar. Detta tycks vara en viktig förklaring till varför programmet uppfattas som positivt av både professionella samt av barn och familjer.

Rekommendationer

- Inför att Rätt Kurva planeras att startas upp i ny kommun: Involvera de professionella som kommer vara en del av Rätt Kurva-arbetet, i synnerhet de professionella som kommer arbeta direkt med barnen och familjerna. Tidigare forskning visar att det för en framgångsrik implementering av insatser/program krävs att samtliga nivåer av professioner är involverade i såväl planering, uppstart, genomförande, uppföljning som utveckling.

- Ta fram gemensamma och transparenta kriterier för vilka barn som erbjuds Rätt Kurva. Detta minskar risken för godtyckliga bedömningar och skapar bättre förutsättningar att formulera realistiska mål för insatsen.
- Säkerställ att personal som arbetar med barn och familjer inom Rätt Kurva har rätt kompetens genom riktade utbildningsinsatser. Kompetensen behöver motsvara de behov som finns hos målgruppen.
- Öppna upp för att involvera fler specialistkompetenser i arbetet. Om flera barn bedöms ha neuropsykiatriska funktionsnedsättningar bör personal med sådan kompetens bidra till utformning av stöd och handledning av behandlare. Vid misstanke om våld i familjen bör motsvarande kompetens inom våld i nära relationer kopplas in i arbetet.
- Involvera skolan i högre utsträckning i Rätt Kurva-arbetet. Skolan är en viktig aktör och en del av att erbjuda brottsförebyggande insatser för barn och unga. Kunskap och förståelse för varandras uppdrag och verksamheter brukar framhållas som en framgångsfaktor för en välfungerande samverkan. Genom att involvera skolan mer i Rätt Kurva-arbetet skulle problem som uppstår i kontakterna mellan föräldrar och skola kunna förebyggas och Rätt Kurva-behandlarnas tid skulle kunna användas till stöd och behandling i stället för medling och tolkning av myndigheters funktion och språk.

Referenser

- Agnew, R. (1992). A general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30(1), 47–88. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1992.tb01093.x>
- Agnew, R. (2011). Strain and Delinquency. In Donna M. Bishop, and Barry C. Feld (eds), *The Oxford Handbook of Juvenile Crime and Juvenile Justice*, Oxford Handbooks (2011; online edn, Oxford Academic, 18 Sept. 2012), <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195385106.013.0013>, accessed 8 Jan. 2025.
- Agnew, R. (2017). General Strain Theory. In M. S. Bradley & B. Teasdale (Eds.), *Preventing crime and violence* (pp. 21-30). Switzerland: Springer International Publishing AG. https://doi.org/10.1007/978-3-319-44124-5_3
- Alstam, K., & Forkby, T. (2022). Finding a Suitable Object for Intervention: On Community-Based Violence Prevention in Sweden. *Societies* 2022, 12, 75. *Collaborative Community Approaches to Addressing Serious Violence*, 29.
- Ambjörnsson, F. (2003). I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer. Ordfront.
- Anderhed, H. och Andershed, A-C. (2019). Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken.
- Andersson, R. & Nilsson, R. (2025). *Svensk kriminalpolitik*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.
- Bliesener, V. P. D. T., Glaubitz, D. P. C., Hausmann, D. P. B., Klatt, D. P. T., & Riesner, L. (2015). Prozess-und Wirkungsevaluation der NRW-Initiative „Kurve kriegen “.
- Bourdieu, P. (2014). On the state: Lectures at the Collège de France, 1989–1992. Polity Press.
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. D. (1992). *An invitation to reflexive sociology*. University of Chicago Press.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bryman, A., Bell, E., Reck, J., & Fields, J. (2022). *Social research methods*. Oxford University Press.
- Bäck Wiklund, M. (2016). Förorten – en tidsresa. I T. Johansson & J. Söderman (Red.), *Låt alla stenar rulla: Lärande, estetik, samhälle. En vänbok till Ove Sernhede*. Daidalos.

- Day, A. M. (2023). 'It's a hard balance to find': The perspectives of youth justice practitioners in England on the place of 'risk' in an emerging 'child-first' world. *Youth Justice*, 23(1), 58-75. <https://doi.org/10.1177/14732254221075205>
- Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (2011). *Writing ethnographic fieldnotes* (2nd ed.). University of Chicago Press.
- Enell, S., Andersson Vogel, M., Henriksen, A. K. E., Pösö, T., Honkatukia, P., Mellin-Olsen, B., & Hydle, I. M. (2022). Confinement and restrictive measures against young people in the Nordic countries—a comparative analysis of Denmark, Finland, Norway, and Sweden. *Nordic journal of criminology*, 23(2), 174-191.
- Fassin, D. (2015). *At the heart of the state: The moral world of institutions*. Pluto Press.
- Featherstone, B., Gupta, A., Morris, K. and Warner, J. (2018) Let's stop feeding the risk monster: towards a social model of 'child protection'. *Families, Relationships and Societies*, vol 7, no 1, 7–22, DOI: 10.1332/204674316X14552878034622
- Forkby, T. (2020). Organisational exceptions as vehicles for change: Collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden. *European Journal of Social Work*, 23(4), 580–593. <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1512474>
- Forte. (2018). Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige, En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet. <https://forte.se/wp-content/uploads/2018/04/ungas-levnadsvillkor-2018-06-15.pdf>
- Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*. Oxford University Press.
- Gubrium, J. F., & Holstein, J. A. (2009). *Analyzing narrative reality*. Sage.
- Hölterhoff, M., Braukmann, J., Mohr, S., & Resnischek, C. (2016). *Kostnads- och nyttoanalys NRW-Initiative „Kurve kriegen“*. Prognos AG.
- Jenkins, R. (2000). Categorization: Identity, Social Process and Epistemology. *Current Sociology*, 48(3), 7–25. <https://doi.org/10.1177/0011392100048003003>
- Lundström, T., Pålsson, D., Sallnäs, M., & Shanks, E. (2021). A Crisis in Swedish Child Welfare? On Risk, Control and Trust. *Social Work and Society*, 19(1).
- Lunneblad, J., Bengtsson, J., & Hammarén, N. (2024). Becoming a 'youth at risk': how professionals conceptualise risk among young people in disadvantaged urban areas in Sweden. *Critical and Radical social work*, 12(1), 75-88.

- Mallén, A., Basic, G., & Burcar Alm, V. (2023). Trygga barnet: Tidiga samordnade insatser för barn som kan hamna i kriminalitet. Lund University.
- Levell, J. (2022). Boys, childhood domestic abuse, and gang involvement: violence at home, violence on-road. Bristol: Bristol University Press.
- Nilsson, A., Estrada, F., & Bäckman, O. (2017). The unequal crime drop: Changes over time in the distribution of crime among individuals from different socioeconomic backgrounds. *European Journal of Criminology*, 14(5), 586-605.
- Polismyndigheten & Nationella operativa avdelningen. (2025). *Polismyndighetens metodstöd för det brottsförebyggande programmet Rätt Kurva, 2025-02-24, Version 1.0*
- Polismyndigheten (2023). *Lägesbild över utsatta områden: regeringsuppdrag 2023*. Stockholm: Polismyndigheten. Hämtad från https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden/lagesbild-over-utsatta-omraden-2023.pdf
- Rätt Kurva (2025). *Om Rätt Kurva* <https://rattkurva.se/om-oss> (Hämtningsdatum 5 december 2025).
- Sausdal, D. & Hannerz, E. (2025). *Gängkriminalitet: från gatan till sociala medier*. (Första upplagan). Stockholm: Liber.
- Sernhede, O., Hammarén, N., Lunneblad, J., & Uhnöo, S. (Red.) (2024). *Mellan resignation och framtidstro: Livsvillkor och lärande hos förortens unga*. Natur & Kultur.
- Sirois, C. (2023). Contested by the state: Institutional offloading in the case of crossover youth. *American Sociological Review*, 88(2), 350–377. <https://doi.org/10.1177/00031224231160297>
- SFS 2025:400. Socialtjänstlag. Socialdepartementet.
- Skeggs, B. (1997). *Formations of class and gender: becoming respectable*. Sage.
- Socialstyrelsen (2024). Socialtjänstens placeringar av barn och unga med svensk och utländsk bakgrund. Registerstudie av placeringar 1991–2022.
- Socialstyrelsen. (2023). *BBIC grundbok, barns behov i centrum*. <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/bbic-grundbok--barns-behov-i-centrum-2023-9-8734/>
- Socialstyrelsen. (2020). *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende, Kunskapsstöd för socialtjänsten*. <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer/bedoma-risk-och-behov-for-barn-och-unga-som-begar-brott-eller-har-annat-normbrytande-beteende-2020-2-6597/>

- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) (2023). Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna [Elektronisk resurs]. Staten
- Söderberg, C. (2023). Att skapa mening i en komplex praktik: Föreställningar om brottspreventiva samverkansformer mellan omsorg och kontroll. Linköpings universitet.
- Tollin, K., Angerbrandt, H. & Jonsson, A. (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk: en studie av inträde, brott, villkor och utträde*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Wacquant, L. (2025). Sealing the fate of “The Kid”: A field note on the swirl of plea bargaining. *Punishment & Society*, 28(2), 239–263.
<https://doi.org/10.1177/14624745251378634>
- Wacquant, L. (2016). Revisiting territories of relegation: Class, ethnicity and state in the making of advanced marginality. *Urban Studies*, 53(6), 1077–1088.
<https://doi.org/10.1177/0042098015613259>
- Zacka, B. (2017). *When the state meets the street: Public service and moral agency*. Harvard University Press.
- Åkerman, J. (2024). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet